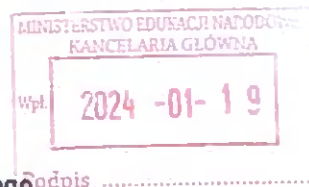

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO.410.6.1.2023

Pani
Barbara Nowacka
Minister Edukacji
Ministerstwo Edukacji Narodowej
Al. J. Ch. Szucha 25
00-918 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/025 – Szkolnictwo zawodowe

RPW/6463/2024 P
Data:2024-01-19

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 61, F +48 22 444 56 82
kno@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Edukacji i Nauki, ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa, powstałe z dniem 1 stycznia 2021 r. w wyniku przekształcenia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej ¹ . Z dniem 1 stycznia 2024 r. ponownie utworzono Ministerstwo Edukacji Narodowej ² , Al. J. Ch. Szucha 25, 00-918 Warszawa.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Barbara Nowacka – Minister Edukacji ³ od 13 grudnia 2023 r. W kontrolowanym okresie Ministrem Edukacji i Nauki od 27 listopada 2023 r. do 13 grudnia 2023 r. był Krzysztof Szczucki, a od 19 października 2020 r. do 27 listopada 2023 r. – Przemysław Czarnek. Ministrem Edukacji Narodowej od 4 czerwca 2019 r. do 19 października 2020 r. był Dariusz Piontkowski, a od 16 listopada 2015 r. do 4 czerwca 2019 r. – Anna Zalewska.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie odpowiednich warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe. 2. Nadzór Ministra nad wykonywaniem nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty nad szkołami prowadzącymi kształcenie zawodowe.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2023 (do czasu zakończenia kontroli oraz z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ ,
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sylwia Materkowska, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KNO/30/2023 z dnia 13 września 2023 r. 2. Małgorzata Kamieniecka, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KNO/31/2023 z dnia 13 września 2023 r. 3. Mateusz Seroka, starszy inspektor k.p., upoważnienie do kontroli nr KNO/32/2023 z dnia 13 września 2023 r. 4. Dariusz Urbański, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KNO/33/2023 z dnia 19 września 2023 r.

(akta kontroli str. 1-8)

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA
UZASADNIENIE

W latach 2019-2023 Minister podjął właściwe działania w celu zapewnienia odpowiednich warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe. Minister nie przeprowadził jednak ewaluacji kształcenia w branżowych szkołach I stopnia pozwalającej na ocenę efektów kształcenia w tych szkołach, pomimo że ich pierwsi absolwenci ukończyli kształcenie w 2020 r. Zdaniem NIK Minister po pięciu latach kształcenia w branżowych szkołach I stopnia powinien dysponować taką ewaluacją. Ponadto standard nr 6 – *Określanie celów i zadań, monitorowanie i ocena ich realizacji* – kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych zawiera zalecenie przeprowadzenie oceny realizacji celów

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz zniesienia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. poz. 2334). Dalej: MEiN lub Ministerstwo.

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2023 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej (Dz. U. poz. 2694).

³ Dalej: Minister.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: ustawa o NIK.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

i zadań z uwzględnieniem m.in. kryterium efektywności i skuteczności⁶. Jednocześnie NIK negatywnie ocenia przygotowanie założeń utworzenia ogólnokrajowych branżowych centrów umiejętności, mających umożliwić uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych.

Minister przygotował wdrożenie reformy szkolnictwa zawodowego, szacując koszty wprowadzanych zmian oraz potrzeby kadrowe. Opracował nowelizację ustaw oraz wydał akty wykonawcze współpracując z pracodawcami i organizacjami społecznymi oraz ekspertami. Podejmował także działania na rzecz wspierania doskonalenia zawodowego nauczycieli zawodów oraz wspierał działalność eksperymentalną i innowacyjną w obszarze szkolnictwa zawodowego. W Ministerstwie opracowano miernik oczekiwanego poziomu zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie/egzaminów zawodowych i monitorowano jego poziom. W latach 2019-2022 miernik przyjęty do zmierzenia osiągnięć uczniów szkół kształcących w zawodach dotyczący zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie lub egzaminu zawodowego⁷ był corocznie osiągany⁸.

W latach 2019-2023 więcej uczniów (o 23%) rozpoczęło naukę w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe (1 407,6 tys.)⁹ niż w szkołach ogólnokształcących (1 144,7 tys.). Przewaga liczbowa uczniów w szkołach zawodowych nad liczbą uczniów w szkołach ogólnokształcących utrzymywała się przez cały okres objęty kontrolą. Działania Ministra przyczyniły się do ustabilizowania tendencji wzrostowej.

Subwencja oświatowa w latach 2019-2022 wzrosła o 41,3%, tj. 2 486 082 tys. zł¹⁰ i pokrywała odpowiednio: 90,98%, 99,63%, 96,35% oraz 94,48% wydatków poniesionych przez jednostki samorządu terytorialnego (jst) na kształcenie zawodowe. NIK pozytywnie ocenia zróżnicowanie przez Ministra wag w algorytmie podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jst (dla uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe) w zależności od kosztochłonności i wymogów realizacji podstawy programowej kształcenia w poszczególnych zawodach. Ponadto od 2019 r. Minister publikuje prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego. Dla zawodów, na które prognozowane jest zwiększone zapotrzebowanie na krajowym i wojewódzkim rynku pracy ustalono wyższe wagi w algorytmie podziału subwencji.

Dodatkowo z budżetu państwa pokrywane były inne wydatki na zadania z obszaru kształcenia zawodowego, m.in. na finansowanie egzaminów zawodowych¹¹, tworzenie elektronicznych materiałów do kształcenia zawodowego, organizację olimpiad i turniejów, przygotowanie rozwiązań w zakresie angażowania pracodawców w organizację praktycznej nauki zawodu oraz opracowanie podstaw programowych i programów nauczania. W latach 2019-2022 wydatkowano na te cele 164 711 tys. zł¹².

Minister założył, że ocenę skuteczności zmian w szkolnictwie zawodowym oprze na dwóch miernikach: zwiększenie efektywności egzaminów zawodowych (liczba absolwentów, którzy uzyskują kwalifikacje zawodowe) oraz zbadanie sytuacji zawodowej na rynku pracy absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe. NIK wskazuje, że w okresie objętym kontrolą Minister w zakresie zwiększenia efektywności egzaminów zawodowych

⁶ Komunikat Nr 33 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych. Standard kontroli zarządczej nr 6 „Określanie celów i zadań, monitorowanie i ocena ich realizacji”.

⁷ Miernik: „Odsetek osób, które zdały egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie lub egzamin zawodowy w stosunku do liczby osób przystępujących do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie lub egzaminu zawodowego”. W kontrolowanym okresie wartość miernika określano na poziomie 72%.

⁸ W 2019 r. egzamin zdało 77,3%, w 2020 r. - 75,1%, w 2021 r. - 75,9%, w 2022 r. - 78,1% przystępujących osób.

⁹ Technika i branżowe szkoły I stopnia.

¹⁰ Subwencja oświatowa wynosiła: 6 018 819 tys. zł w 2019 r., 7 700 512 tys. zł w 2020 r., 8 019 764 tys. zł w 2021 r. oraz 8 504 901 tys. zł w 2022 r. Natomiast na 2023 r. naliczono subwencję w wysokości 10 078 445 tys. zł.

¹¹ Na pokrycie kosztów przygotowania i przeprowadzenia egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie oraz egzaminów zawodowych przeznaczono także środki z Funduszu Pracy. W latach 2019-2022 wysokość wykorzystanych środków wyniosła odpowiednio: 5 484 tys. zł, 15 300 tys. zł, 24 926 tys. zł oraz 36 149 tys. zł. W 2023 r. wykorzystano 32 071 tys. zł.

¹² Tj.: 49 767 tys. zł w 2019 r., 35 471 tys. zł w 2020 r., 33 480 tys. zł w 2021 r., 45 993 tys. zł w 2022 r. W 2023 r. przekazano środki w wysokości 33 734 tys. zł (do 10 września 2023 r.).

monitorował miernik przyjęty do zmierzenia osiągnięć uczniów szkół kształcących w zawodach, natomiast w odniesieniu do drugiego, nieokreślonego ilościowo miernika realizowano projekt „Monitorowanie losów absolwentów szkół zawodowych – edycja II (2019-2023)”. W wyniku realizacji ww. projektu, w latach 2022-2023 powstały raporty Instytutu Badań Edukacyjnych¹³ (IBE) zawierające informacje dotyczące losów absolwentów w zakresie ich sytuacji edukacyjnej i zawodowej. Raporty zawierały statystyki dotyczące sytuacji edukacyjnej i zawodowej absolwentów w podziale na typ szkoły, płeć oraz zawód. Minister nie wykorzystał danych z ww. raportów do oceny efektów kształcenia w branżowych szkołach I stopnia. Minister wskazał, że kompleksowa ocena efektów reformy kształcenia zawodowego będzie możliwa nie wcześniej niż w 2024 r.¹⁴.

NIK wskazuje, że pierwsi absolwenci branżowych szkół I stopnia ukończyli kształcenie w 2020 r., natomiast Minister nie przeprowadził ewaluacji kształcenia w tych szkołach¹⁵. Nie przeprowadził również audytu kształcenia zawodowego zaplanowanego na 2020 r. Zdaniem NIK Minister po pięciu latach kształcenia w branżowych szkołach I stopnia powinien dysponować ewaluacją kształcenia w tych szkołach. Niezależnie od zakładanej oceny efektów reformy kształcenia zawodowego, która ma być przeprowadzona w odniesieniu do wszystkich typów szkół dopiero po 2024 r., wyniki dostępnych raportów IBE powinny zostać już wykorzystane przez Ministra do przeprowadzenia ewaluacji kształcenia w branżowych szkołach I stopnia.

Minister nierzetelnie przygotował założenia konkursu pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania 120 branżowych centrów umiejętności (BCU), realizujących koncepcję centrów doskonałości zawodowej (CoVEs)”, ponieważ zaniechał rozpoznania wpływu powstania BCU na funkcjonowanie szkolnictwa zawodowego w regionach i ryzyka związanego z ich działalnością. Minister nie przygotował analiz dotyczących lokalizacji sieci 120 ogólnokrajowych BCU w kontekście potrzeb regionalnych w zakresie wsparcia dla różnych branż zawodowych. Spowodowało to uzależnienie lokalizacji centrów w głównej mierze od podmiotów, które złożą wnioski w konkursie organizowanym przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE).

NIK zwraca również uwagę na wysokie koszty utworzenia BCU¹⁶, które zaplanowano na poziomie 1,4 mld zł¹⁷ oraz krótką trwałość tego przedsięwzięcia¹⁸. Należy także podkreślić, że koszty funkcjonowania BCU po zakończeniu Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)¹⁹ obciążą budżet państwa²⁰.

Minister zaplanował sposób finansowania BCU po zakończeniu ich finansowania z KPO, jednak nie podjął działań w zakresie regulacji kwestii kosztów związanych z odbywaniem stacjonarnych form kształcenia, szkoleń i egzaminowania w BCU, które będą ponosić uczniowie i nauczyciele szkół zawodowych. Pojawia się zatem ryzyko ograniczonej dostępności BCU dla osób z odległych miejscowości, które mają mniejsze zasoby finansowe. W sytuacji braku rozwiązań finansowych wyrównujących szanse szkół na terenie całego kraju, rozkład BCU według branż może także wpłynąć na decyzje dotyczące wyboru kierunków kształcenia, niezależnie od prognoz zapotrzebowania na krajowym i wojewódzkim rynku pracy.

¹³ Raporty analityczne zostały wydane przez IBE. Za realizację zadania monitoringu karier absolwentów odpowiedzialne są IBE oraz Informatyczne Centrum Edukacji i Nauki.

¹⁴ W 2024 r. ukończą szkoły pierwsi absolwenci 5-letniego technikum, którzy stanowią największy odsetek uczniów szkół zawodowych (62%).

¹⁵ Ewaluacja była możliwa w oparciu o wyniki raportów IBE, dane z monitorowania wyników egzaminów w branżowych szkołach I stopnia oraz audyt w obszarze kształcenia zawodowego (Minister planował przeprowadzenie audytu w 2020 r.).

¹⁶ W ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) Minister w latach 2022 i 2023 ogłosił konkurs pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania 120 branżowych centrów umiejętności (BCU), realizujących koncepcję centrów doskonałości zawodowej (CoVEs)” (konkurs) przeprowadzany przez FRSE.

¹⁷ Dla porównania: w kontrolowanych latach 2019-2022 łączna kwota na wydatki inwestycyjne szkół zawodowych prowadzonych przez jst wyniosła 823 635 tys. zł.

¹⁸ Zgodnie z regulaminem konkursu opublikowanym na stronie FRSE okres trwałości będzie wynosił trzy lata.

¹⁹ BCU będą finansowane ze środków konkursu organizowanego w ramach KPO, do dnia 30 września 2025 r. (BCU założone przed 1 stycznia 2024 r.) lub do 30 czerwca 2026 r. (BCU założone w okresie od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r.), wg regulaminu konkursu opublikowanego na stronie FRSE.

²⁰ W ramach części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji oraz budżetów ministrów.

Ponadto istnieje ryzyko powielania przez BCU zadań statutowych innych jednostek funkcjonujących w systemie oświaty²¹. Wątpliwości NIK budzi także zasadność finansowania budowy nowej infrastruktury dla BCU²² wobec już istniejącej, wymagającej dofinansowania, infrastruktury szkół zawodowych.

Minister, zgodnie z art. 60 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo oświatowe, sprawował nadzór nad nadzorem pedagogicznym pełnionym przez kuratorów oświaty, w ramach którego ustalał kierunki realizacji polityki oświatowej państwa z uwzględnieniem kwestii dotyczących kształcenia zawodowego, m.in. w roku szkolnym 2019/2020 uwzględniono „Tworzenie oferty programowej w kształceniu zawodowym. Wdrażanie nowych podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego”, a w kolejnych latach wdrażania reformy odpowiednio: „Wdrażanie zmian w kształceniu zawodowym, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia osób dorosłych”, „Wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności – rozwój umiejętności zawodowych w edukacji formalnej i pozaformalnej”, „Doskonalenie systemu kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami – wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030” oraz „Rozwój kształcenia zawodowego i uczenia się w miejscu pracy w partnerstwie z przedstawicielami branż”. Minister wydawał na piśmie kuratorom oświaty wiążące ich wytyczne i polecenia dotyczące spraw związanych ze szkolnictwem zawodowym, a także żądał od kuratorów oświaty informacji, dokumentów i sprawozdań okresowych dotyczących kształcenia zawodowego. Ponadto w latach 2019-2021 Minister zorganizował łącznie 14 wydarzeń (spotkań, wideokonferencji i posiedzeń) dla kuratorów oświaty oraz dla koordynatorów ds. kształcenia zawodowego powołanych w kuratoriach oświaty i członków Rady Dyrektorów Szkół.

W okresie objętym kontrolą Minister określił zadania dotyczące kształcenia zawodowego obejmujące zadania kontrolne z zakresu nadzoru pedagogicznego dla kuratorów oświaty oraz monitorowanie wdrażania nowych podstaw programowych i organizacji kształcenia w branżowej szkole II stopnia. Kuratorzy oświaty przeprowadzili kontrole planowe w zakresie kształcenia zawodowego w 2 988 szkołach i objęli monitorowaniem 676 szkół. Ponadto z informacji uzyskanych od 16 kuratorów oświaty wynika, że w ramach sprawowanego przez kuratorów nadzoru pedagogicznego, w latach szkolnych 2019/2020-2023/2024 (do 30 września 2023 r.) kuratorzy oświaty przeprowadzili łącznie 3 398 kontroli doraźnych w szkołach zawodowych. W ich wyniku dyrektorom szkół wydano łącznie 5 096 zaleceń. Zalecenia dotyczyły m.in. realizacji podstawy programowej, kwalifikacji nauczycieli, przeprowadzania egzaminów, prowadzenia szkolnej dokumentacji oraz przestrzegania postanowień statutu szkoły.

Ponadto NIK podkreśla, że nie w pełni zrealizowano wniosek sformułowany po kontroli Systemu szkolnictwa zawodowego (P/15/029) w zakresie dotyczącym monitorowania efektywności i skuteczności rozwiązań dualnego systemu kształcenia zawodowego²³, w szczególności w związku ze zmianami w szkolnictwie zawodowym, wprowadzającymi do systemu edukacji branżowe szkoły I i II stopnia.

²¹ M.in. centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego lub centrów doskonalenia nauczycieli, zakłady doskonalenia zawodowego.

²² Zgodnie z zapisami regulaminu konkursu opublikowanym na stronie FRSE.

²³ Informacja o wynikach kontroli – System szkolnictwa zawodowego, Nr ewid. 15/2016/P/15/029/KNO, str. 13, <https://www.nik.gov.pl/polik/id.11897.vp.14269.pdf> (dostęp: 28.12.2023).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Zapewnienie odpowiednich warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe.

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2019-2023²⁴ funkcjonowało 8,6 tys. szkół zawodowych w roku szkolnym 2018/2019, 5,1 tys. w roku szkolnym 2019/2020 oraz 5 tys. w latach szkolnych 2020/2021-2023/2024²⁵, w tym od 5,9 tys. do 3,6 tys. szkół publicznych i od 2,7 tys. do 1,5 tys. szkół niepublicznych²⁶. Liczba szkół publicznych prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego²⁷ spadła w kontrolowanym okresie o 2,3 tys. (41,7%), tj. z 5,6 tys. w roku szkolnym 2018/2019 do 3,3 tys. w roku szkolnym 2023/2024, do szkół tych uczęszczało średnio 788,6 tys. uczniów i zatrudniały średnio 120,3 tys. nauczycieli. Pomimo spadku liczby szkół, w kontrolowanym okresie, nastąpił wzrost liczby zatrudnionych nauczycieli o 12,7 tys. (11%) i przedstawiał się następująco: 116,5 tys. w roku szkolnym 2018/2019, 116,6 tys. w roku szkolnym 2019/2020, 16,6 tys. w roku szkolnym 2020/2021, 119 tys. w roku szkolnym 2021/2022, 124,1 tys. w roku szkolnym 2022/2023 i 129,2 tys. nauczycieli w roku szkolnym 2023/2024. Ponadto wzrosła także liczba uczniów uczęszczających do szkół publicznych prowadzonych przez jst o 285,5 tys. (46,4%)²⁸.

Liczba szkół publicznych prowadzonych przez osoby fizyczne i podmioty inne niż jst²⁹, w tym ministrów³⁰ spadła w kontrolowanym okresie o 83 (22,2%), tj. z 374 w roku szkolnym 2018/2019 do 291 w roku szkolnym 2023/2024. Do szkół tych uczęszczało średnio 39,5 tys. uczniów i zatrudniały one średnio 6,5 tys. nauczycieli. Pomimo spadku liczby szkół, w kontrolowanym okresie nastąpił wzrost o 2 tys. (34,8%) liczby nauczycieli zatrudnionych w szkołach publicznych prowadzonych przez podmioty inne niż jst. W latach szkolnych 2018/2019-2023/2024. liczba ta przedstawiała się następująco (odpowiednio): 5,7 tys., 5,6 tys., 6,2 tys., 6,6 tys., 7,1 tys. i 7,7 tys. nauczycieli. Ponadto ponad dwukrotnie wzrosła także liczba uczniów kształcących się w tych szkołach (wzrost o 29 tys., tj. 113,2%)³¹.

W latach szkolnych 2018/2019-2022/2023 spadła o 1,2 tys. (45,2%) liczba szkół niepublicznych. Wynosiła ona 2,6 tys. w roku szkolnym 2018/2019, 1,7 tys. – 2019/2020, 1,6 tys. – 2020/2021, 1,5 tys. – 2021/2022, 1,5 tys. – 2022/2023 i 1,4 tys. – 2023/2024.

Minister stworzył strukturę umożliwiającą kontynuację nauki przez absolwentów branżowych szkół I stopnia, tj. uczeń, który ukończył szkołę ponadpodstawową przed ukończeniem 18 roku życia, obowiązek nauki może spełniać na kwalifikacyjnym kursie zawodowym³². Ponadto, osoba, która ukończyła branżową szkołę I stopnia oraz najpóźniej w dniu

²⁴ Dane z lat 2018-2023 wg stanu na 30 września danego roku obejmujące lata szkolne 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024.

²⁵ Tj. zasadnicze szkoły zawodowe, branżowe szkoły I stopnia, branżowe szkoły II stopnia, technika i szkoły policealne.

²⁶ Tj. 8,6 tys. w tym: 5,8 tys. publicznych i 2,7 tys. niepublicznych w roku szkolnym 2018/2019; 5,1 tys. w tym: 3,5 tys. i 1,7 tys. w roku szkolnym 2019/2020; 5 tys. w tym: 3,4 tys. i 1,6 tys. w roku szkolnym 2020/2021, 5 tys. w tym: 3,5 tys. i 1,5 tys. w roku szkolnym 2021/2022, 5 tys. w tym: 3,5 tys. i 1,5 tys. w roku szkolnym 2022/2023, 5 tys. w tym: 3,6 tys. i 1,4 tys. w roku szkolnym 2023/2024.

²⁷ Tj. gminy, miasta na prawach powiatu, powiaty ziemskie, samorzady województwa.

²⁸ Tj. w roku szkolnym 2018/2019 funkcjonowało 5,6 tys. szkół prowadzonych przez jst, które kształciły 614,9 tys. uczniów i zatrudniały 116,5 tys. nauczycieli, w roku szkolnym 2019/2020: 3,2 tys., 787,3 tys. i 116,6 tys.; w roku szkolnym 2020/2021: 3,2 tys., 787 tys. i 116,5 tys.; w roku szkolnym 2021/2022: 3,2 tys., 799,2 tys. i 119 tys.; w roku szkolnym 2022/2023: 3,2 tys., 842,6 tys. i 124,1 tys.; w roku szkolnym 2023/2024: 3,2 tys., 900,3 tys. i 129,2 tys.

²⁹ Tj. przez stowarzyszenia, samorzady gospodarcze i zawodowe, organizacje wyznaniowe, uczelnie niepubliczne, spółki prawa handlowego, fundacje, osoby fizyczne.

³⁰ Odpowiednio w kontrolowanych latach: Ministra ds. gospodarki morskiej i żeglugi śródlądowej, Ministra ds. rolnictwa i rozwoju wsi, Ministra ds. sprawiedliwości, Ministra ds. środowiska, Ministra ds. wewnętrznych, Ministra ds. oświaty i wychowania, Ministra ds. wewnętrznych i administracji.

³¹ Tj. w roku szkolnym 2018/2019 funkcjonowało 374 szkół prowadzonych przez podmioty inne niż jst, które kształciły 25,7 tys. uczniów i zatrudniały 5,7 tys. nauczycieli, w roku szkolnym 2019/2020: 234, 33,6 tys. i 5,6 tys.; w roku szkolnym 2020/2021: 252, 35,6 tys. i 6,2 tys.; w roku szkolnym 2021/2022: 266, 40,2 tys. i 6,6 tys.; w roku szkolnym 2022/2023: 283, 47,3 tys. i 7,1 tys.; w roku szkolnym 2023/2024: 291, 54,7 tys. i 7,7 tys.

³² Art. 36 ust. 12 ustawy Prawo oświatowe.

rozpoczęcia zajęć dydaktyczno-wychowawczych ukończyła 16 lat może być przyjęta do publicznego lub niepublicznego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych³³. Absolwent liceum ogólnokształcącego, który potwierdzi wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w danym zawodzie nauczanym na poziomie technika, będzie mógł uzyskać dyplom zawodowy.

(akta kontroli str. 4079-4112)

2. Podczas prac nad zmianą ustawy Prawo oświatowe i ustawy o systemie oświaty w Ministerstwie powołano Zespół do spraw wspierania zmian w szkolnictwie zawodowym³⁴, którego zadaniem było m.in. ustalenie wyzwań stojących przed edukacją zawodową w kontekście Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Efekty prac Zespołu zostały przedstawione na posiedzeniu Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów. Zespół zwrócił uwagę m.in. na brak uzależnienia wysokości dotacji od efektów kształcenia, zwiększanie się liczby techników, a nie uczniów szkół technicznych, brak rzetelnej diagnozy potrzeb lokalnych rynków pracy i wysoki poziom bezrobocia wśród absolwentów szkół zawodowych i techników.

W przygotowanej przez Ministerstwo ocenie skutków regulacji zakładano, że łączne wydatki na sfinansowanie zmian w systemie kształcenia zawodowego, w ciągu dziesięciu lat od ich wprowadzenia, wyniosą 664,1 mln zł, z czego 95,9% kosztów zostanie poniesionych ze środków Funduszu Pracy. Koszty w ramach Funduszu Pracy dotyczyły wprowadzenia obowiązkowego egzaminu zawodowego (418,4 mln zł) oraz podwyższenia dofinansowania pracodawcom kosztów kształcenia młodocianego pracownika, który zdał egzamin zawodowy lub czeladniczy (218,5 mln zł).

Ministerstwo, w związku z ujednoczeniem pensum dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu³⁵, przewidywało, że wygenerowane zostaną 192 etaty. Ich koszt dla jednostek samorządu terytorialnego, w okresie od 2019 do 2029 r., wyniesie 193,4 mln zł. Ponadto Ministerstwo szacowało, że konieczne będzie wprowadzenie obowiązkowych szkoleń branżowych dla nauczycieli kształcenia zawodowego w przedsiębiorstwach związanych z nauczanym zawodem. Przewidywane, w dziewięcioletnim okresie po wprowadzeniu reformy, koszty ww. rozwiązania szacowano na 343,7 mln zł. Miały być one sfinansowane ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego, środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły oraz z programów UE.

Na zamówienie MEiN Instytut Badań Edukacyjnych (IBE) przeprowadził badanie dotyczące kosztochłonności kształcenia w zawodach szkolnictwa zawodowego. Oparto się w nim na ankietach dotyczących wydatków poniesionych w 2016 r. w obszarze branży górniczo-hutniczej, medyczno-społecznej i pozostałych zawodów (łącznie 214 zawodów). Wyniki zostały oparte na badaniu próby 730 placówek spośród 1226, które udzieliły odpowiedzi na ankietę. Na tej podstawie, we wrześniu 2018 r., powstało opracowanie pt. *Kosztochłonność kształcenia w zawodach. Opracowanie wyników badań*.

Potrzeby rzeczowe szkolnictwa zawodowego wynikają z podstawy programowej kształcenia w danym zawodzie. Decyzje o uruchomieniu kształcenia w zawodzie podejmuje organ prowadzący szkołę, który ma wiedzę dotyczącą wyposażenia, jakim dysponuje dana szkoła³⁶.

(akta kontroli str. 8-14, 668-684, 827-897)

3. Projekt zmian w ustawach Prawo oświatowe i ustawa o systemie oświaty został skierowany do konsultacji społecznych z przedstawicielami związków zawodowych, organizacjami pracodawców, nauczycieli, reprezentantami placówek oświatowych i uczelni wyższych, a także jednostek samorządu terytorialnego.

W ramach przygotowania do wydania rozporządzeń wdrażających zmiany w systemie szkolnictwa zawodowego Minister zlecił przygotowanie podstaw programowych kształcenia

³³ Zgodnie z § 1 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 sierpnia 2017 r. w sprawie przypadków, w których do publicznej lub niepublicznej szkoły dla dorosłych można przyjąć osobę, która ukończyła 16 albo 15 lat, oraz przypadków, w których osoba, która ukończyła ośmioletnią szkołę podstawową, może spełniać obowiązek nauki przez uczęszczanie na kwalifikacyjny kurs zawodowy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1190 ze zm.).

³⁴ Zarządzenie nr 6 Dyrektora Generalnego MEN z dnia 20 marca 2017 r.

³⁵ Z 21-22 godzin do 20 godzin tygodniowo.

³⁶ Pismo znak DSKKZ-WOKZ.0911.1.2023.EM7 z dnia 27 października 2023 r.

w zawodach Ośrodkowi Rozwoju Edukacji (ORE). Opracowane projekty skierowano do konsultacji społecznych, w których wzięli udział przedstawiciele organizacji pracodawców oraz do ekspertów zewnętrznych, którzy mieli za zadanie zarówno wprowadzenie zmian merytorycznych jak i redakcyjnych do udostępnionego im materiału.

(akta kontroli str. 15-667, 804-812, 827-831, 906-921, 929-937, płyta CD1)

4. Obszar szkolnictwa zawodowego nie był przedmiotem audytu w latach 2019-2023. Kształcenie zawodowe i ustawiczne zostało umieszczone w Planie audytu wewnętrznego Ministerstwa Edukacji Narodowej na rok 2019 jako obszar działalności, który wstępnie powinien zostać objęty audytem wewnętrznym w 2020 r. Następnie w Planie audytu wewnętrznego Ministerstwa Edukacji Narodowej na rok 2020 Kształcenie zawodowe i uczenie się przez całe życie wskazano do audytu w 2022 r. Jednak w modyfikacji ww. planu, potencjalny audyt ww. obszaru został przesunięty na 2025 r. Jak wyjaśniła Monika Bukowska-Łoś, Kierownik komórki audytu wewnętrznego MEiN, obszary do rocznego planu audytu wewnętrznego wybierane były z uwzględnieniem analizy ryzyka opracowywanej na potrzeby sporządzenia ww. planu. Przy wyborze zadań, które znajdowały się w planie na dany rok uwzględniano również m.in. dostępne zasoby osobowe komórki audytu wewnętrznego. W okresie 2019-2020 komórka audytu wewnętrznego MEiN doświadczała fluktuacji kadr, przez co w 2020 r. zaplanowano realizację dwóch zadań i dokonano aktualizacji kierunków działania audytu wewnętrznego na kolejne lata. W konsekwencji planowana na 2020 r. realizacja zadania audytowego w obszarze *Kształcenie zawodowe i uczenie się przez całe życie* została przesunięta na 2025 r.

W Planach kontroli dla działu *Oświata i wychowanie* z lat 2019-2023 nie zaplanowano kontroli w obszarze kształcenia zawodowego, w tym dotyczącej realizacji założeń reformy systemu szkolnictwa zawodowego. Wg wyjaśnień Sławomira Wiatrowskiego, Dyrektora Departamentu Audytu i Kontroli MEiN, odpowiedzialne za realizację zadań z zakresu kontroli były poszczególne komórki organizacyjne MEiN. Wg wyjaśnień Piotra Bartosiaka, Dyrektora Departamentu Strategii Kwalifikacji i Kształcenia Zawodowego (DSKKZ), w okresie objętym kontrolą przeprowadzono kontrole dotyczące organizacji turniejów i olimpiad tematycznych, które obejmowały m.in. tematykę związaną z kształceniem zawodowym. Natomiast kontrole w zakresie wdrażania realizacji założeń reformy systemu szkolnictwa zawodowego, która weszła w życie od 1 września 2019 r. prowadzone były przez kuratoria oświaty.

Minister pozyskiwał informacje dotyczące przygotowania i możliwości wdrożenia zmian w obszarze kształcenia zawodowego w procesie monitorowania i kontroli prowadzonego przez Kuratoria Oświaty. Ponadto w okresie marzec-kwiecień 2019 r. Kuratorzy Oświaty we współpracy z MEN organizowali spotkania wojewódzkie pod nazwą „Regionalne Kongresy Zawodowe”, związane z procesem wdrażania zmian w kształceniu zawodowym. Działanie to było skierowane m.in. do lokalnych i regionalnych pracodawców, dyrektorów szkół, organów prowadzących szkoły, urzędów pracy. W roku szkolnym 2019/2020 Kuratorzy Oświaty przeprowadzili też monitorowanie wdrażania podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego w zakresie warunków realizacji kształcenia w zawodzie oraz kontrolę zgodności oferty kształcenia zawodowego z nową klasyfikacją zawodów szkolnictwa branżowego.

Minister zlecił ORE łącznie siedem zadań, wśród których znalazło się: opracowanie projektów podstaw programowych kształcenia dla szeregu kwalifikacji niezbędnych dla 19 zawodów szkolnictwa branżowego, opracowanie 40 programów nauczania dla 37 zawodów³⁷ uwzględniających podstawy programowe kształcenia w zawodach określone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego³⁸, wykonanie korekty językowej, redakcyjnej i technicznej tekstu podstaw programowych kształcenia w zawodach ujętych w załącznikach nr 3-34 do projektu rozporządzenia Ministra

³⁷ Programy nauczania był zamieszczane na stronie ORE w okresie od 21 sierpnia do 6 września 2019 r.

³⁸ Dz. U. poz. 991.

Edukacji Narodowej w sprawie zawodów szkolnictwa branżowego. ORE wywiązał się z realizacji powierzonych zadań.

(akta kontroli str. 685-785, 792-803)

5. W toku przygotowania do reformy szkolnictwa zawodowego Ministerstwo zajmowało się również kwestią doskonalenia umiejętności i kwalifikacji zawodowych nauczycieli. W rezultacie nauczyciele zostali zobowiązani do doskonalenia umiejętności i kwalifikacji zawodowych poprzez uczestnictwo w szkoleniach branżowych u pracodawców, realizowanych w trzyletnich cyklach, w łącznym wymiarze 40 godzin w cyklu³⁹.

Wg danych z systemu SIO w latach 2019-2023 działania na rzecz doskonalenia zawodowego podjęło 25,9 tys. nauczycieli uczących zawodu. Najpopularniejszą formą doskonalenia zawodowego były kursy aktualizujące wiedzę nauczyciela trwające do 20 godzin, które wybierano 54,6 tys. razy, a następnie kursy trwające do 60 godzin (5,6 tys. razy) oraz studia podyplomowe (wybrane w 1,7 tys. przypadków)⁴⁰.

Wg danych z systemu SIO na doskonalenie zawodowe nauczycieli techników i branżowych szkół I i II stopnia prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, w latach 2019-2022, wydatkowano łącznie 198 089,9 tys. zł⁴¹.

(akta kontroli str. 786-788, 922-928, 942-962, 969-972, płyta CD1)

6. W kontrolowanym okresie do Ministerstwa wpłynęły 34 skargi⁴² i osiem wniosków, tj. odpowiednio: dziewięć skarg i jeden wniosek w 2019 r., 10 i sześć w 2020 r., sześć i jeden w 2021 r., sześć i zero w 2022 r. oraz trzy skargi w 2023 r.

Badaniem kontrolnym objęto po trzy sprawy, które wpłynęły do Ministerstwa w każdym roku objętym kontrolą. W wyniku badania stwierdzono, że zostały one rozpatrzone i udzielono na nie odpowiedzi w terminie wynikającym z art. 237 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego⁴³ lub przekazano wg właściwości.

Skargi uznane za bezzasadne stanowiły 22% skarg w 2019 r., 10% w 2020 r., 33,3% w 2021 r., 50% w 2022 r. tj. odpowiednio dwie z dziewięciu, jedna z dziesięciu, dwie z sześciu, trzy z sześciu. Skargi, które wpłynęły do Ministerstwa w 2023 r. przekazano zgodnie z właściwością do kuratorów oświaty.

Do Ministerstwa wpłynęło łącznie 149 wystąpień parlamentarzystów w zakresie kształcenia zawodowego: 34 w 2019 r., 31 w 2020 r., 19 w 2021 r., 49 w 2022 r. i 16 w 2023 r. Na 140 interpelacji⁴⁴ udzielono odpowiedzi, natomiast dziewięć przekazano wg właściwości⁴⁵.

(akta kontroli str. 3447-4078, płyta CD2 i CD3)

7. Minister podjął działania związane z diagnozą potrzeb w zakresie zmian w obszarze systemu kształcenia zawodowego. MEiN zainauguowało m.in. cykl debat regionalnych o kształceniu zawodowym w systemie oświaty⁴⁶. Wnioski i rekomendacje z przedmiotowych debat nie zostały jednak udokumentowane.

Dyrektor DSKKZ Piotr Bartosiak wyjaśnił, że wnioski i rekomendacje z debaty „Uczeń. Rodzic. Nauczyciel – Dobra Zmiana” m.in. w zakresie konieczności zmiany struktury szkolnictwa

³⁹ Art. 6 pkt 20 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2244).

⁴⁰ Najmniej popularne były kursy doskonalące w wymiarze co najmniej 100 godzin (wybrane łącznie 461 razy) i kursy doskonalące w wymiarze 60-100 godzin (wybrane łącznie 646 razy).

⁴¹ Stan na 21 listopada 2023 r. W 2023 r., wg danych częściowych za dwa pierwsze kwartały roku, wydatkowano 15 736, 9 tys. zł.

⁴² Skargi dotyczyły m.in. działań kuratorów oświaty oraz indywidualnych spraw uczniowskich w zakresie działania szkoły.

⁴³ Dz.U. z 2023 r. poz. 775, ze zm.

⁴⁴ Parlamentarzyści zwracali uwagę na m.in. kwestię 17-letnich absolwentów branżowych szkół I stopnia i możliwości kontynuowania przez nich nauki, zmianę pensum dla nauczycieli przedmiotów zawodowych, wpis nowych zawodów do klasyfikacji zawodów.

⁴⁵ Tj. w 2020 r. przekazano dwie interpelacje do Ministra Kultury Dziedzictwa Narodowego i Sportu, w 2021 r. trzy do Ministra Zdrowia, w 2022 r. dwie do Ministra Zdrowia i jedną do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w 2023 r. jedna do Ministra Zdrowia.

⁴⁶ Debaty odbywały się w okresie od marca do czerwca 2016 r. Na cykl składały się konferencje oraz spotkania.

zawodowego, określenia treści programowych z zakresu doradztwa zawodowego, warunków i sposobu realizacji doradztwa zawodowego w szkołach i placówkach, zmniejszenia liczby kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach szkolnictwa zawodowego oraz zwiększenia wydajności systemu zewnętrznych egzaminów zawodowych zostały wykorzystane w rozwiązaniach wprowadzonych ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁴⁷ oraz aktach wykonawczymi do tej ustawy.

Analizując potrzeby gospodarki w reformie szkolnictwa zawodowego zastosowano podejście branżowe⁴⁸. W ramach prowadzonego przez ORE projektu „Partnerstwo na rzecz kształcenia zawodowego” zorganizowano 12 seminariów branżowych⁴⁹ dla przedstawicieli 25 branż⁵⁰. W seminariach uczestniczyli przedstawiciele MEiN, a efekty tych spotkań były wykorzystywane w planowanych zmianach prawnych w szkolnictwie zawodowym⁵¹.

W 2018 r. Minister powołała Radę Dyrektorów Szkół Zawodowych⁵². Rada przygotowała trzy rekomendacje w zakresie zmiany przepisów prawa oświatowego dotyczące: utrzymania dotychczasowych wymagań egzaminacyjnych oraz prognozy zdawalności na egzaminie zawodowym i egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe⁵³, zwiększenia w branżowych szkołach I stopnia wymiaru dodatkowych dni wolnych od zajęć dydaktycznych oraz zwolnienia z obowiązku odbywania szkoleń branżowych u pracodawców nauczycieli, którzy uczą wyłącznie języka obcego zawodowego

W badanym okresie w obszarze kształcenia zawodowego obowiązywało sześć dokumentów o charakterze strategicznym⁵⁴. Zawierały one konkretne, mierzalne, osiągalne, istotne i określone w czasie cele, w tym cele szczegółowe i planowane działania zmierzające do ich osiągnięcia. Cztery dokumenty strategiczne zostały opracowane poza MEiN⁵⁵. Natomiast

⁴⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 900 ze zm.

⁴⁸ Podejście branżowe było efektem licznych spotkań z przedstawicielami branż, podczas których sygnalizowano potrzeby w zakresie przygotowania kadr dla poszczególnych branż.

⁴⁹ W okresie od 9 października 2017 r. do 24 stycznia 2018 r.

⁵⁰ Branże: fryzjersko-kosmetyczna, artystyczno-medialna, skórzano-obuwnicza, włókienniczo-odzieżowa, transportowo-spedycyjno-logistyczna, ekonomiczno-administracyjno-biurowa, poligraficzno-fotograficzno-reklamowa, leśno-ogrodnicza, rolno-hodowlana, drzewno-meblarska, chemiczno-ceramiczno-szklarska, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, ochrony i bezpieczeństwa, hotelarsko-gastronomiczno-turystyczna, spożywcza, teleinformatyczna, elektryczno-elektroniczna i energetyczna, mechaniczna – budowa maszyn, obróbki metali i tworzyw sztucznych, mechaniczna – mechaniki precyzyjnej, motoryzacyjna, górnictwo-wiertnicza, hutniczo-odlewnicza, drogową, inżynieryjno-instalacyjną, budowlaną.

⁵¹ Ministerstwo wykorzystało rekomendacje, wytyczne i wnioski z przeprowadzonych seminariów m.in. poprzez działania: w branży fryzjersko-kosmetycznej zawód asystent fryzjera zastąpiono zawodem pracownik pomocniczy fryzjera, wprowadzono możliwości odbywania przez uczniów stażu uczniowskiego w okresie nauki, wprowadzono możliwości przekazywania szkołom darowizn rzeczowych lub finansowych na cele kształcenia zawodowego odliczanych od dochodu; w branży chemiczno-ceramiczno-szklarskiej zwiększono wymiar praktyk zawodowych do 8 tygodni, w branży teleinformatycznej do klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego wprowadzono zawód technik programista.

⁵² Na podstawie Zarządzenia Nr 1 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 stycznia 2018 r., dalej: Rada. W latach 2018-2022 członkowie Rady spotykali się na posiedzeniach, podczas których prowadzili dyskusje na temat planowanych zmian w szkolnictwie branżowym i technicznym. Z posiedzeń Rady nie sporządzano protokołów. Do dnia 6 października 2023 r. Rada nie podejmowała uchwał.

⁵³ Rekomendacje Rady zostały uwzględnione w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 26 stycznia 2022 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 186) oraz w ustawie z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1116).

⁵⁴ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030) przyjęta uchwałą Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r., Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 przyjęta uchwałą Nr 184/2020 Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2020 r., Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część ogólna przyjęta uchwałą Nr 12/2019 z dnia 25 stycznia 2019 r., część szczegółowa przyjęta uchwałą Nr 195/2020 z dnia 28 grudnia 2020 r.), Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności zatwierdzony Decyzją Wykonawczą Rady Unii Europejskiej z dnia 14 czerwca 2022 r., Plan działań w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego na lata 2022-2025 przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 2 sierpnia 2022 r., Strategia Produktivności 2030 przyjęta uchwałą Nr 154 Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2022 r.

⁵⁵ Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030) została opracowana w trybie uzgodnień międzyresortowych przy koordynacji Ministerstwa Rozwoju, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego została opracowana przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności opracowywano w trybie uzgodnień międzyresortowych, a prace koordynowało Ministerstwo Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej oraz na dalszym etapie Komisja Europejska, Strategia Produktivności 2030 została opracowana w Ministerstwie Rozwoju.

Ministerstwo stworzyło dwa dokumenty - *Zintegrowaną Strategię Umiejętności 2030* oraz *Plan działań w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego na lata 2022-2025*.

W *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* określono cele stawiane szkolnictwu zawodowemu w postaci m.in. wdrożenia nowego modelu szkolnictwa zawodowego poprzez zaangażowanie w jego realizację również przedsiębiorców oraz organizacji ich zrzeszających, zmiany struktury szkolnictwa z określeniem docelowej struktury⁵⁶, jej uelastycznienie. W dokumencie tym przewidziano realizację trzech projektów strategicznych dotyczących szkolnictwa zawodowego, tj.:

- *Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK)* – realizacja w latach 2016-2023,
- *Inicjatywy na rzecz umiejętności* – realizacja w latach 2017-2023,
- *Nowoczesne kadry dla polskiego przemysłu (szkolnictwo zawodowe)* – realizacja w latach 2017-2023.

Do *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020* nawiązywała *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030*, która kładła nacisk na zwiększenie współpracy w zakresie szkolnictwa zawodowego z firmami i przesunięcie nauczania zawodów do przedsiębiorstw. W tym celu w dokumencie strategicznym zaplanowano działanie polegające m.in. na uelastycznieniu struktury szkolnictwa branżowego i zapewnieniu dostępu do dalszego kształcenia.

KPO przewidywał realizację inwestycji A3.1.1. *Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie*. Zgodnie z zapisami KPO inwestycja miała objąć m.in. utworzenie sieci 120 funkcjonujących BCU⁵⁷ zapewniających ukierunkowane podnoszenie umiejętności i przekwalifikowywanie oraz zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego.

W *Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030* przedstawiono założenia polityki na rzecz rozwoju umiejętności. W zakresie szkolnictwa zawodowego strategia przewidywała m.in. rozwijanie zaplecza technicznego, dydaktycznego i instytucjonalnego kształcenia zawodowego uwzględniającego rzeczywiste warunki pracy poprzez wspieranie rozwoju zaplecza instytucjonalnego dla celów badawczych i rozwojowych kształcenia zawodowego, doposażenie lub wyposażenie, we współpracy z pracodawcami, pracowni i warsztatów kształcenia zawodowego oraz tworzenie i rozwój centrów kształcenia, szkolenia i doskonalenia zawodowego.

W celu realizacji założeń zawartych w ww. strategii zaplanowano i zorganizowano branżowe fora edukacyjne⁵⁸. Ponadto ogłoszono konkursy na utworzenie branżowych centrów umiejętności i wdrożenie koordynacji polityki umiejętności w regionach.

Wypełniając rekomendacje wynikające z zalecenia Rady Unii Europejskiej⁵⁹ Minister opracował *Plan działań w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego na lata 2022-2025*. Plan określa wyzwania i cele główne⁶⁰. Głównym celem działań zawartych w Planie było przygotowanie kadr na potrzeby nowoczesnej gospodarki poprzez rozwój wysokiej jakości, trafnego, skutecznego i sprzyjającego włączeniu społecznemu kształcenia zawodowego na

⁵⁶ Strategia przewidywała strukturę obejmującą: 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia.

⁵⁷ BCU mają działać przy szkołach zawodowych lub centrach kształcenia zawodowego, a ich celem ma być upowszechnianie uczenia się w rzeczywistych warunkach pracy i analiza zapotrzebowania na zawody i umiejętności w danej branży.

⁵⁸ Tj. forum branżowe dla dziedzin ogrodnictwo i architektura krajobrazu (23 września 2022 r.), forum branżowe dla dziedzin informatyka i programowanie (13 października 2022 r.), forum branżowe dla dziedzin: mechanika i elektroautomatyka okrętowa (27 października 2022 r.), forum branżowe dla dziedzin przemysł meblarski, papiernictwo, przemysł drzewny, wikliniarstwo (17 listopada 2022 r.), forum branżowe dla dziedzin ślusarstwo, mechanika i obróbka skrawaniem, spawalnictwo (30 listopada 2022 r.), forum branżowe dla dziedzin warsztaty (ogrodnictwo i architektura krajobrazu, 7 grudnia 2022 r.).

⁵⁹ Zalecenie Rady z dnia 24 listopada 2020 r. w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego na rzecz zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności (2020/C 417/01).

⁶⁰ Jeden z celów wskazywał, że kształcenie zawodowe powinno stać się narzędziem do reagowania na skutki pandemii COVID-19 oraz mierzenia się z wyzwaniami uczenia się przez całe życie.

wszystkich poziomach. Plan zakładał, że cel ten będzie realizowany przy pomocy pięciu celów szczegółowych⁶¹, dla których określono zadania główne.

(akta kontroli str. 976-2207)

8. W okresie objętym kontrolą Minister opracowywał plany działalności na poszczególne lata kalendarzowe⁶². Plany działalności uwzględniały cele związane ze szkolnictwem zawodowym i były one spójne z ww. dokumentami strategicznymi⁶³. Cele zawarte w planach działalności wprost odnosiły się do konkretnych strategii, sformułowano dla nich mierniki i planowane do osiągnięcia wartości referencyjne oraz najważniejsze zadania służące realizacji celu. Założone w planach działalności mierniki zostały wykonane⁶⁴.

⁶¹ Cele szczegółowe: 1. Wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności poprzez rozwój umiejętności zawodowych w edukacji formalnej i pozaformalnej, w tym umiejętności związanych z zieloną i cyfrową transformacją; 2. Zapewnienie i rozwój kadr dla kształcenia zawodowego; 3. Rozwój doradztwa zawodowego i promocja kształcenia zawodowego; 4. Wdrażanie innowacyjnych i trwałych mechanizmów współpracy na gruncie krajowym i międzynarodowym w zakresie kształcenia zawodowego, sprzyjających adekwatności i jakości kształcenia oraz odporności i doskonałości zawodowej; 5. Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego i uczenia się przez całe życie w regionach we współpracy z samorządami wojewódzkimi i partnerami społecznymi.

⁶² Plan działalności Ministra Edukacji Narodowej na rok 2019 dla działu administracji rządowej oświata i wychowanie zaktualizowany 26 września 2019 r., Plan działalności Ministra Edukacji Narodowej na rok 2020 dla działu administracji rządowej oświata i wychowanie przyjęty 28 listopada 2019 r., zaktualizowany 29 września 2020 r., Plan działalności Ministra Edukacji i Nauki na rok 2021 dla działu administracji rządowej oświata i wychowanie przyjęty 27 listopada 2020 r., Plan działalności Ministra Edukacji i Nauki na rok 2022 dla działów administracji rządowej oświata i wychowanie oraz szkolnictwo wyższe i nauka przyjęty 27 października 2021 r., Plan działalności Ministra Edukacji i Nauki na rok 2023 dla działów administracji rządowej oświata i wychowanie oraz szkolnictwo wyższe i nauka przyjęty 25 października 2022 r.

⁶³ W planie działalności na rok 2018 (część A planu), celem powiązaniem ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju było: przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia. W planie działalności na rok 2019 (część A planu), celem powiązaniem ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju było: zwiększenie wpływu pracodawców, firm oraz organizacji zreszających przedsiębiorstwa na funkcjonowanie kształcenia zawodowego i promocja szkolnictwa branżowego wśród uczniów, ich rodziców i innych osób dorosłych. W planie działalności na rok 2020 (część A planu), celem powiązaniem ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju było: dopasowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb nowoczesnej gospodarki poprzez upowszechnianie i promowanie zmian w kształceniu zawodowym oraz rozwój współpracy z pracodawcami w zakresie podnoszenia adekwatności, jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego. W planie działalności na rok 2021 (część A planu), celem powiązaniem ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju było: dopasowanie szkolnictwa branżowego do potrzeb nowoczesnej gospodarki poprzez upowszechnianie i promowanie zmian w kształceniu zawodowym oraz rozwój współpracy z pracodawcami w zakresie podnoszenia adekwatności, jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego. W planie działalności na rok 2022 (część A planu), celem powiązaniem ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i Zintegrowaną Strategią Umiejętności było: wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności – rozwój umiejętności zawodowych w edukacji formalnej i pozaformalnej, w tym uczenie się dorosłych, we współpracy z organizacjami branżowymi i samorządami wojewódzkimi. W planie działalności na rok 2023 (część A planu), celem powiązaniem ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Zintegrowaną Strategią Umiejętności oraz KPO było: doskonalenie systemu kształcenia zawodowego, we współpracy z organizacjami branżowymi oraz rozwój umiejętności zawodowych w edukacji formalnej i pozaformalnej.

⁶⁴ W Planie działalności na rok 2019: planowana wartość miernika: „Wejście w życie (1 września 2019 r.) przepisów ustawy wprowadzającej zmiany w kształceniu zawodowym oraz pięciu istotnych dla realizacji celu rozporządzeń wykonawczych” wyniosła 6. Wartość ta została osiągnięta. Osiągnięto również miernik: „Ogłoszenie konkursu na opracowanie we współpracy z pracodawcami i udostępnienie na domenie publicznej informacji o zawodach, wspierających proces doradztwa zawodowego oraz promujących zawody szkolnictwa branżowego wśród uczniów, ich rodziców i innych osób dorosłych”.

W Planie działalności na rok 2020: planowana wartość miernika „Liczba zorganizowanych branżowych forów edukacyjnych (spotkań z branżami), upowszechniających zmiany w kształceniu zawodowym oraz możliwości współpracy pracodawców ze szkołami” wyniosła 4 i została zrealizowana na poziomie 6. Planowana wartość miernika: „Liczba ogłoszonych lub rozstrzygniętych konkursów w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, służących podnoszeniu adekwatności i jakości kształcenia zawodowego, przygotowanych i/lub realizowanych we współpracy z pracodawcami” wyniosła 2 i została zrealizowana na poziomie 2. Planowana wartość miernika: „Liczba zawodów, dla których we współpracy z pracodawcami przygotowano i udostępniono informacje edukacyjno-zawodowe upowszechniające wiedzę o zawodach, w tym o zawodach szkolnictwa branżowego” wyniosła 115 i została zrealizowana na poziomie 120.

W Planie działalności na rok 2021: planowana wartość miernika: „Liczba zaplanowanych i zorganizowanych branżowych forów edukacyjnych” wyniosła 5 i została wykonana na tym poziomie. Wykonany został miernik: „Wejście w życie rozwiązań prawnych w zakresie monitorowania karier absolwentów szkół ponadpodstawowych”

9. W latach 2019-2023 do Ministerstwa wpłynęły 54 wnioski⁶⁵ o wyrażenie zgody na rozpoczęcie eksperymentu pedagogicznego⁶⁶ w obszarze kształcenia zawodowego. Dotyczyły one głównie prowadzenia kształcenia w „zawodach eksperymentalnych”, czyli nieujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (20 zawodów). Minister wyraził zgodę na prowadzenie 37 eksperymentów pedagogicznych i uznał jedną szkołę niepubliczną za eksperymentalną. Spośród zatwierdzonych wniosków, 34 (92%) weszły w fazę realizacji.

Wg danych z systemu SIO w latach 2019-2023 działalność eksperymentalna w zakresie szkolnictwa zawodowego (zawody eksperymentalne) była prowadzona w 221 oddziałach na terenie kraju, w których uczyło się 4,2 tys. osób. Najwięcej zawodów eksperymentalnych (15) nauczano w technikach⁶⁷. W branżowych szkołach I stopnia kształcono w trzech zawodach eksperymentalnych⁶⁸.

Należy podkreślić, że wnioski o zgodę na prowadzenie eksperymentu pedagogicznego dotyczyły głównie⁶⁹ prowadzenia kształcenia w „zawodach eksperymentalnych”, tj. zawodach nieujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, określonej w rozporządzeniu Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego⁷⁰.

Celem wsparcia działalności eksperymentalnej i innowacyjnej Ministerstwo od 2021 r. organizowany jest konkurs „Kierunek – innowacja”, w którym brały też udział szkoły kształcące w zawodach. Koszty konkursu związane z udziałem w nim szkół kształcących w zawodach wyniosły w latach 2021-2023 31,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 786-788, 819-826, 938-941, płyta CD1)

10. Łącznie w latach 2019-2023⁷¹ naukę w szkołach kształcących w zawodach (technika i branżowe szkoły I stopnia) rozpoczęło 1 407,6 tys. uczniów wobec 1 144,7 tys. w szkołach ogólnokształcących⁷². Przewaga liczbowa uczniów w szkołach zawodowych nad liczbą uczniów w szkołach ogólnokształcących utrzymywała się przez cały okres objęty kontrolą.

Wg danych z systemu SIO w latach 2019-2023⁷³ kształcenie zawodowe w technikach oraz branżowych szkołach I i II stopnia ukończyło łącznie 670,9 tys. uczniów⁷⁴. Najwięcej

---

W Planie działalności na rok 2022: planowana wartość miernika: „Liczba zaplanowanych i zorganizowanych branżowych forów edukacyjnych” wyniosła 5 i została zrealizowana na poziomie 6. Ponadto został zrealizowany miernik: „Ogłoszenie konkursu na utworzenie branżowych centrów umiejętności”.

⁶⁵ W 2019 r. – 22 wnioski, w 2020 r. – osiem, w 2021 r. – siedem, w 2022 r. – dziewięć, w 2023 r. (do 30 października) – osiem.

⁶⁶ Zgodnie z art. 45 ustawy Prawo oświatowe eksperyment pedagogiczny, polega na modyfikacji istniejących lub wdrożeniu nowych działań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu nowatorskich rozwiązań programowych, organizacyjnych, metodycznych lub wychowawczych, w ramach których są modyfikowane warunki, organizacja zajęć edukacyjnych lub zakres treści nauczania.

⁶⁷ W roku szkolnym 2019/2020 działalność eksperymentalna w technikach była prowadzona pod ogólną nazwą „zawód eksperymentalny”, a od roku szkolnego 2020/2021 były to: technik obsługi pasażerów w przewozach lotniczych, morskich i lądowych, technik jeździectwa, technik kontroli jakości i bezpieczeństwa żywności, technik spawalnictwa, technik stylisty, technik programista, technik naprawy nadwozi pojazdów samochodowych, technik mechatronik pojazdów samochodowych, technik aranżacji wnętrz, technik elektromobilności, technik automatyki i robotyki, technik robotyki, technik projektant tekstyliów, technik tektronik.

⁶⁸ W roku szkolnym 2019/2020 działalność eksperymentalna w branżowych szkołach I stopnia była prowadzona pod ogólną nazwą „zawód eksperymentalny”, a od roku szkolnego 2020/2021 były to: zdobnik ceramiki i mechanik pojazdów kolejowych.

⁶⁹ Wnioski dotyczyły również kształcenia eksperymentalnego w zakresie „innowacji w zawodzie technik leśnik” i „projektowania biżuterii i zdobienia odzieży”, uznania szkoły niepublicznej za szkołę eksperymentalną kształcąca w „zawodzie eksperymentalnym” - technik automatyki i robotyki, jeden wniosek dotyczył rozwiązań programowo-organizacyjno-metodyczno-wychowawczych mających znamiona innowacyjności i interdyscyplinarności dla różnych zawodów.

⁷⁰ Dz. U. poz. 316, ze zm.).

⁷¹ Tj. lata szkolne 2019/2020-2023/2024.

⁷² Wg stanu bazy SIO na dzień 30 października 2023 r.

⁷³ Tj. lata szkolne 2019/2020-2022/2023.

⁷⁴ Ponadto, w okresie objętym kontrolą, było też 237,2 tys. absolwentów zawodowych szkół policealnych. Stan bazy SIO na 17 października 2023 r.

absolwentów miały technika (459,7 tys.). Branżowe szkoły I stopnia, w okresie objętym kontrolą, ukończyło 209 tys. uczniów. Pierwsi absolwenci branżowych szkół II stopnia pojawili się w roku szkolnym 2021/2022, a ich łączna liczba do października 2023 r. wyniosła 2,2 tys. osób.

W latach 2019-2023 do egzaminu maturalnego przystąpiło 404,3 tys. uczniów techników i 964 uczniów branżowych szkół II stopnia (od roku szkolnego 2021/2022). Egzamin zdało 274 tys. (67,8%) uczniów techników i 243 uczniów branżowych szkół II stopnia (25,2%).

Kompleksowa ocena efektów reformy kształcenia zawodowego nie została przeprowadzona w okresie objętym kontrolą⁷⁵. Jednak w latach 2020-2021 resort edukacji przygotował i wdrożył rozwiązanie, które pozwoliło na bieżącą analizę skuteczności szkolnictwa zawodowego. Publikacja raportu dotyczącego przebiegu karier absolwentów branżowych szkół I stopnia została zaplanowana na 2024 r. W przypadku absolwentów 5-letniego technikum przeprowadzenie monitoringu pozwalającego na zbadanie karier zostało zaplanowane na 2025 r.

W odniesieniu do kwestii dotyczącej mierników oceny skuteczności nowego systemu szkolnictwa zawodowego, wyjaśniono⁷⁶: „Jednym z mierników, które będą brane pod uwagę będzie zwiększenie efektywności egzaminów zawodowych. Skuteczność kształcenia powinna być mierzona liczbą absolwentów, którzy uzyskują kwalifikacje zawodowe, bowiem egzamin zawodowy jest formą oceny poziomu opanowania przez zdającego wiedzy i umiejętności z zakresu danej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie. Drugim z mierników będzie zbadanie sytuacji zawodowej absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe na rynku pracy.”

W okresie objętym kontrolą Minister w zakresie zwiększenia efektywności egzaminów zawodowych monitorował miernik przyjęty do zmierzenia osiągnięć uczniów szkół kształcących w zawodach, natomiast w odniesieniu do drugiego nieokreślonego ilościowo miernika, przeprowadzono projekt o nazwie „Monitorowanie losów absolwentów szkół zawodowych – edycja II (2019-2023)”⁷⁷. W efekcie realizacji tego projektu, w latach 2022-2023 powstały dwa raporty analityczne. IBE, pod nadzorem Ministerstwa, w okresie czerwiec 2019 r. – październik 2023 r. realizował ww. projekt. W 2021 r. uruchomiono też monitoring karier absolwentów szkół ponadpodstawowych. Powyższe raporty monitoringu karier absolwentów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych⁷⁸ zawierały statystyki dotyczące sytuacji edukacyjnej i zawodowej absolwentów w podziale na typ szkoły, płeć oraz zawód, służące m.in. szkołom i ich organom prowadzącym w dostosowaniu kształcenia do wymogów rynku pracy. Celem monitoringu, wskazanym w raportach, było zapewnienie informacji na temat przebiegu karier absolwentów na potrzeby prowadzenia polityki oświatowej państwa na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. W raportach podkreślono także, że wiedza na temat przebiegu karier absolwentów oraz informacje na temat spodziewanego zapotrzebowania na zawody⁷⁹ stanowią istotne wsparcie w dostosowywaniu kierunków i treści kształcenia do wymogów rynku pracy oraz w przygotowywaniu uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia⁸⁰.

⁷⁵ Zaplanowano ją na 2024 r.

⁷⁶ Zgodnie z pismem znak DSKKZ-WMRP.0911.1.2023.JP z dnia 27 października 2023 r.

⁷⁷ Projekt współfinansowany ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 w ramach II Osi priorytetowej: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji (POWR.02.15.00-IP.02-00-002/19). Projekt realizuje 4 cel Działania 2.15 „Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki”, którym jest „zapewnienie informacji zwrotnej dla systemu kształcenia zawodowego na temat losów absolwentów szkół zawodowych”.

⁷⁸ „Raport analityczny. Wyniki monitoringu karier absolwentów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Absolwenci z lat 2019 i 2020” oraz „Raport analityczny. Wyniki monitoringu karier absolwentów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Absolwenci z lat 2020 i 2021”.

⁷⁹ Tj. publikowane od 2019 r. prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy.

⁸⁰ „Raport analityczny. Wyniki monitoringu karier absolwentów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Absolwenci z lat 2019 i 2020” str. 6 oraz „Raport analityczny. Wyniki monitoringu karier absolwentów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Absolwenci z lat 2020 i 2021” str. 6.

Zgodnie z zaleceniami Rady Unii Europejskiej⁸¹ państwa członkowskie powinny podjąć działania, by zapewnić terminowe, regularne i szerokie rozpowszechnianie i wykorzystywanie wyników analizy monitorowania losów absolwentów. Celem tych działań jest m.in.: udoskonalenie poradnictwa zawodowego dla przyszłych i obecnych studentów oraz absolwentów, wspieranie projektowania i aktualizowania programów nauczania (w celu udoskonalenia nabywania odpowiednich umiejętności i zwiększenia zatrudnienia), lepsze dopasowanie umiejętności do potrzeb rynku pracy (mające na celu wsparcie konkurencyjności i innowacji na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym oraz zaradzenie niedoborowi "kwalifikowanej siły roboczej"), planowanie uwzględniające i wyprzedzające zmieniające się potrzeby w zakresie zatrudnienia i edukacji oraz potrzeby społeczne, a także przyczynianie się do kształtowania polityki na szczeblu krajowym i unijnym.

Zdaniem NIK sformułowanie przez Ministra wniosków, na podstawie wyników monitoringu karier absolwentów, mogłyby przyczynić się do usprawnienia kształcenia lub rozwoju systemu szkolnictwa zawodowego.

(akta kontroli str. 786-788, 898-905, 963-968, płyta CD1)

11. W ramach opracowywanych w latach 2019-2023 zestawień celów i mierników w budżecie zadaniowym części 30 dla poddziałania Funkcjonowanie egzaminów zewnętrznych określono cel „Diagnoza osiągnięć edukacyjnych osób przystępujących do egzaminu zawodowego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie”. Miernikiem przyjętym do zmierzenia osiągnięć uczniów szkół kształcących w zawodach był „Odsetek osób, które zdały egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie lub egzamin zawodowy w stosunku do liczby osób przystępujących do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie lub egzaminu zawodowego”. Jego wartość określono na poziomie 72%.

Do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie przystępowali uczniowie/słuchacze w różnych latach nauki (nie zawsze był to ostatni rok). Ponadto, uczniowie/słuchacze mogli wielokrotnie podchodzić do egzaminu w trakcie nauki. Wg danych z systemu SIO w latach 2019-2022⁸² do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie przystąpiło łącznie 1 459,1 tys. osób, z czego zdało go 1 119,5 tys. osób (76,7%). W 2019 r. egzamin zdało 77,3%, w 2020 r. 75,1%, w 2021 r. 75,9%, a w 2022 r. 78,1% przystępujących osób. W latach 2019-2022 osiągnięto zakładany poziom zdawalności egzaminów⁸³.

W okresie objętym kontrolą Minister nie przeprowadzał ewaluacji kształcenia w branżowych szkołach I stopnia, pomimo iż pierwsi absolwenci tych szkół ukończyli kształcenie w 2020 r.

(akta kontroli str. 786, 789-791, 942-945, 973-975, płyta CD1)

12. Minister współpracował z Ministrem Rodziny i Polityki Społecznej w zakresie rozwiązań dotyczących przygotowania zawodowego młodocianych pracowników oraz dofinansowania egzaminów zawodowych ze środków Funduszu Pracy. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania opiniował przekazywane przez ministra właściwego do spraw pracy materiały dotyczące propozycji zmian w klasyfikacjach zawodów szkolnictwa zawodowego/branżowego.

Minister realizował zadania dotyczące organizacji kształcenia zawodowego we współpracy z innymi resortami, w tym:

- we współpracy z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi w podstawach programowych kształcenia w zawodach przyporządkowanych do branży rolno-hodowlanej oraz

⁸¹ Zalecenie Rady z dnia 20 listopada 2017 r. dotyczące monitorowania losów absolwentów (Dz. Urz. UE z dnia 9.12.2017 C 423/1).

⁸² Ministerstwo nie dysponowało danymi za 2023 r.

⁸³ W przypadku absolwentów techników z poszczególnych lat do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie przystąpiło: 107 tys. z 2019 r., 110,1 tys. z 2020 r., 112,1 tys. z 2021 r. i 116,6 tys. z 2022 r. Egzamin zdało odpowiednio: 75,2 tys. w 2019 r. (70,3%), 79,5 tys. w 2020 r. (72,3%), 77,2 tys. w 2021 r. (68,9%) i 83,7 tys. w 2022 r. (71,8%). Z kolei w przypadku absolwentów branżowych szkół I stopnia: 15,8 tys. z 2019 r., 14,9 tys. z 2020 r., 14,9 tys. z 2021 r. i 30,9 tys. z 2022 r. Egzamin zdało odpowiednio: 8,5 tys. w 2019 r. (55,4%), 8 tys. w 2020 r. (51,8%), 8 tys. w 2021 r. (60,6%) i 20,1 tys. w 2022 r. (67,8%). Wg informacji Departamentu Współpracy z Samorządem Terytorialnym dane za 2023 r. nie zostały opracowane do dnia zakończenia kontroli.

ogrodniczej obowiązujących od 1 września 2019 r. rozszerzono treści nauczania o zagadnienia dotyczące środków ochrony roślin, w rezultacie absolwenci szkół branżowych zostali zwolnieni z obowiązku ukończenia dodatkowego szkolenia dotyczącego stosowania środków ochrony roślin;

- we współpracy z Ministrem Infrastruktury umożliwiono uczniom kształcącym się w zawodach, w zakresie których przewidziano przygotowanie do uzyskania prawa jazdy, rozpoczęcie szkolenia wraz z rozpoczęciem nauki⁸⁴, a treści nauczania w zawodach przyporządkowanych do branży transportu kolejowego rozszerzono o zagadnienia niezbędne do uzyskania licencji maszynisty;
- na wniosek Ministra Klimatu i Środowiska we współpracy z Sektorową Radą ds. Kompetencji Sektora Odzysku Materiałowego Surowców od roku szkolnego 2023/2024 wprowadzono trzy nowe zawody, a także opracowano podstawy programowe odpowiadające potrzebom rynku pracy obiegu zamkniętego;
- na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego we współpracy z Polską Izbą Książki oraz we współpracy z Krajową Izbą Producentów Audiowizualnych od roku szkolnego 2023/2024 wprowadzono trzy nowe zawody. Przedstawiciele ww. organizacji pracodawców uczestniczyli w opracowaniu podstaw programowych odpowiadających potrzebom odpowiednio rynku książki oraz rynku filmowego.

W zakresie przygotowania propozycji dodatkowych umiejętności zawodowych, w 2019 r. został ogłoszony konkurs pn. „Opracowanie programów nauczania do umiejętności dodatkowych dla zawodów”⁸⁵ skierowany m.in. do organizacji pracodawców, samorządów gospodarczych, stowarzyszeń zawodowych lub pracodawców, uczelni prowadzących kształcenie na kierunkach studiów odpowiadających zawodom szkolnictwa branżowego.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania współpracował z organami administracji, w tym z Głównym Urzędem Statystycznym, wojewódzkimi urzędami pracy, wojewódzkimi radami rynku pracy i wojewódzkimi radami dialogu społecznego w zakresie analiz potrzeb i oczekiwań rynku pracy i pracodawców w ramach corocznie⁸⁶ przygotowywanej „Prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy”. W ramach współpracy, w wyniku konsultacji z Ministrem i IBE, GUS zaplanował i przeprowadził w końcu II kwartału 2018 r. badanie eksperymentalne pt. „Zapotrzebowanie rynku pracy na zawody z systemu szkolnictwa zawodowego”, które następnie weszło do Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej jako badanie pn. „Zapotrzebowanie rynku pracy na pracowników według zawodów”. W 2021 r. badanie zostało przeprowadzone przez Ośrodek Badań i Analiz Rynku Pracy w Urzędzie Statystycznym w Bydgoszczy we współpracy z IBE. Kolejna edycja po konsultacji Ministra, IBE i GUS jest planowana na 2024 r. W latach 2018-2023 IBE rokrocznie prowadził, badania mające na celu ocenę sytuacji oraz zmian, jakie zajądą w zapotrzebowaniu na pracowników zawodach szkolnictwa branżowego w perspektywie trzech do pięciu lat. W badaniu uczestniczyli eksperci regionalni z wojewódzkich urzędów pracy, wojewódzkich rad rynku pracy i wojewódzkich rad dialogu społecznego, a także eksperci branżowi m.in. z Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Rady Programowej ds. Kompetencji, a także organizacji będących przedstawicielami sektorów niereprezentowanych przez sektorowe rady ds. kompetencji.

Rezultatem badań było coroczne obwieszczenie Ministra w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy. Wstępna prognoza była rokrocznie przedstawiana PARP, a następnie przesyłana do opiniowania przez Radę Programową ds. Kompetencji i sektorowe rady ds. kompetencji.

(akta kontroli str. 2571-2682)

⁸⁴ Wcześniej niż na trzy miesiące przed ukończeniem 18 roku życia.

⁸⁵ Współfinansowany przez UE w ramach programu Wiedza Edukacja Rozwój.

⁸⁶ Od 2019 roku.

13. W latach 2019-2022 subwencja oświatowa dla uczniów szkół zawodowych⁸⁷ wzrosła o 2 486 082 tys. zł, tj. o 41,3% i wynosiła odpowiednio: 6 018 819 tys. zł, 7 700 512 tys. zł, 8 019 764 tys. zł oraz 8 504 901 tys. zł. Na 2023 r. naliczono subwencję w wysokości 10 078 445 tys. zł (wzrost o 18,5% w stosunku do roku poprzedniego).

Część oświatowa subwencji ogólnej po odliczeniu rezerwy dzieli się między jednostki samorządu terytorialnego według zasad określonych corocznie w rozporządzeniu w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego⁸⁸ wydanym przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania⁸⁹ (rozporządzenie w sprawie sposobu podziału subwencji oświatowej).

W 2018 r. w rozporządzeniu w sprawie sposobu podziału subwencji oświatowej wprowadzono po raz pierwszy zróżnicowanie finansowania ze względu na koszt kształcenia w zawodach w szkołach ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych prowadzących kształcenie zawodowe na zawody o niskim, średnim, wyższym i najdroższym koszcie kształcenia⁹⁰. W wyniku wprowadzenia powyższego zróżnicowania poziom finansowania kształcenia zawodowego nie uległ obniżeniu dla żadnego zawodu, natomiast w przypadku większości zawodów uległ podwyższeniu. Przed wprowadzaniem ww. wag dla większości uczniów szkół zawodowych była naliczana waga dotycząca kształcenia zawodowego wynosząca w 2017 r. 0,23. W 2017 r. wagą tą naliczono kwotę 914 127 tys. zł dla 740 611 uczniów co daje kwotę na ucznia 1 234 zł. Natomiast w 2018 r. naliczono środki w subwencji w podziale na cztery grupy kosztocłonności, w efekcie w zależności od przypisanej grupy naliczono środki w wysokości od 1 266 zł⁹¹ do 2 200 zł⁹² w przeliczeniu na jednego ucznia.

W kolejnych latach przy podziale subwencji utrzymywano dotychczasowy mechanizm zróżnicowania finansowania ze względu na koszt kształcenia w zawodach, dokonywano natomiast przesunięć zawodów między grupami kosztocłonności. W 2023 r. w zależności od przypisanej grupy dodatkowe środki na kształcenie zawodowe zostały naliczone w wysokości od 1 615 zł do 2 806 zł w przeliczeniu na jednego ucznia.

Zróżnicowanie wag w algorytmie podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jst (dla uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe) uwzględniało różnice związane z kosztocłonnością i wymogami realizacji podstawy programowej kształcenia w poszczególnych zawodach. W pracach nad tym zróżnicowaniem wykorzystano rekomendowane wyposażenie pracowni i warsztatów szkolnych, opracowane przez ówczesny Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (KOWEŻiU) na potrzeby projektów realizowanych w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014 – 2020. Zróżnicowanie finansowania ze względu na koszt kształcenia w zawodach dokonywano też m.in. z uwzględnieniem analizy wyników ankiet dotyczących kosztocłonności. Badanie ankietowe szkół zawodowych zostało przeprowadzone w 2018 r. i dotyczyło wydatków za 2016 r.⁹³ W rozporządzeniach w sprawie sposobu podziału subwencji oświatowej w latach 2019-2023 wprowadzano korekty dotyczące przesunięć zawodów pomiędzy poszczególnymi grupami kosztocłonności lub w przypadku wprowadzania nowych zawodów. Korekt dokonywano w oparciu o wymagania podstaw programowych.

Dodatkowo w algorytmie uwzględniono zwiększone wagi na finansowanie kształcenia w zawodach na które prognozowane jest zwiększone zapotrzebowanie na krajowym

⁸⁷ Branżowe szkoły I i II stopnia technika oraz oddziały dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych.

⁸⁸ Dz.U. z 2022 r. poz. 2820, Dz.U. 2021 poz. 2453 ze zm., Dz.U. 2020 poz. 2384, Dz.U. 2019 poz. 2446 ze zm., Dz.U. 2018 poz. 2446 ze zm.

⁸⁹ Zgodnie z art. 28 ust. 2, 5 i 6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 2267 ze zm.)

⁹⁰ Wstępne wprowadzenie zróżnicowania wag ze względu na kosztocłonność kształcenia w zawodach polegało na wyodrębnieniu nowych wag ze zróżnicowaniem ze względu na koszt kształcenia w zawodach w szkołach ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych prowadzących kształcenie zawodowe (z wyłączeniem szkół policealnych): na zawody o niskim koszcie kształcenia waga o wartości 0,23, na zawody o średnim koszcie kształcenia waga 0,29, na zawody o wyższym koszcie waga 0,35 a na zawody o najdroższym koszcie kształcenia 0,4.

⁹¹ Dla najniższej wagi wynoszącej 0,23.

⁹² Dla najwyższej wagi wynoszącej 0,4.

⁹³ Ankiety dotyczące wydatków szkół zostały rozesłane do 1561 szkół zawodowych i dotyczyły 158 zawodów.

i wojewódzkim rynku pracy. Prognozy zapotrzebowania są ogłaszane od 2019 r. w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", w terminie do dnia 1 lutego danego roku⁹⁴.

Na ucznia, który kształcił się w zawodzie uwzględnionym w prognozie zawodów na które prognozowane jest zwiększone zapotrzebowanie na krajowym i wojewódzkim rynku pracy naliczane były środki w subwencji z zastosowaniem wag dotyczących kosztocłonności oraz również wagi dotyczącej zawodów prognozowanych. Oprócz wag z tytułu kształcenia zawodowego na ucznia mogą być naliczane też inne wagi.

Dodatkowe wagi dla zawodów rekomendowanych wyniosły 0,08 dla młodocianych pracowników oraz 0,2 dla pozostałych uczniów. W 2019 r. odpowiadało to naliczeniu dodatkowej subwencji odpowiednio w kwocie 464 zł oraz 1 155 zł w przeliczeniu na jednego ucznia. W 2023 r. wysokość naliczonych środków wynosiła odpowiednio 564 zł oraz 1 406 zł w przeliczeniu na jednego ucznia.

Wydatki bieżące samorządów na szkolnictwo zawodowe⁹⁵ w latach 2019-2022 wyniosły odpowiednio: 6 615 409 tys. zł, 7 729 098 tys. zł, 8 323 868 tys. zł oraz 9 001 920 tys. zł. W kontrolowanym okresie wydatki te wzrosły o 36,1%, tj. o 2 386 511 tys. zł. Wykonanie wydatków bieżących w dwóch pierwszych kwartałach 2023 r. wyniosło 5 272 652 tys. zł⁹⁶. W latach 2019-2022 subwencja oświatowa pokrywała odpowiednio: 90,98%, 99,63%, 96,35% oraz 94,48% wydatków poniesionych przez jst na kształcenie zawodowe.

W związku z prowadzeniem szkół zawodowych w latach 2019-2022 jst wykazywały dodatkowe dochody, w tym dotacje bieżące, pozostałe dochody bieżące (np. wpływy z opłat, najmu, itp.) oraz środki bieżące pochodzące z UE⁹⁷. Z uwzględnieniem tych środków oraz środków subwencji oświatowej jst uzyskały w ww. okresie dochody w łącznej wysokości 31 862 461 tys. zł, tj.: 6 615 409 tys. zł w 2019 r., 7 921 264 tys. zł w 2020 r., 8 323 868 tys. zł w 2021 r., oraz 9 001 920 tys. zł w 2022 r.⁹⁸.

W kontrolowanym okresie wydatki bieżące poniesione przez jst w związku z prowadzeniem szkół zawodowych wyniosły łącznie 31 670 295 tys. zł, tj. wzrosły na przestrzeni czterech lat o 2 386 511 tys. zł (36,1%): w 2019 r. wyniosły 6 615 409 tys. zł, w 2020 r. - 7 729 098 tys. zł, w 2021 r. - 8 323 868 tys. zł oraz 9 001 920 tys. zł w 2022 r.

Średni koszt kształcenia ucznia w szkołach zawodowych w latach 2019-2022 wzrósł o 0,85 tys. zł, tj. 8,6% i wyniósł: 9,91 tys. zł w 2019 r., 10,24 tys. zł w 2020 r., 10,01 tys. zł w 2021 r. oraz 10,76 tys. zł w 2022 r.

Wydatki inwestycyjne szkół zawodowych prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego⁹⁹ w latach 2019-2022 wyniosły odpowiednio: 230 825 tys. zł, 186 391 tys. zł, 162 042 tys. zł. oraz 244 377 tys. zł. Wykonanie wydatków inwestycyjnych w szkołach zawodowych prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego w dwóch pierwszych kwartałach 2023 r. wyniosło 126 794 tys. zł.

Natomiast wydatki inwestycyjne z budżetu EU szkół zawodowych prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego w latach 2019-2022 wyniosły odpowiednio: 251 454 tys. zł, 150 164 tys. zł, 131 508 tys. zł. oraz 150 938 tys. zł. Wykonanie wydatków inwestycyjnych z budżetu EU w szkołach zawodowych prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego w dwóch pierwszych kwartałach 2023 r. wyniosło 39 535 tys. zł.

Dodatkowo jst otrzymywały środki z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej, dzielonej zgodnie z kryteriami podziału tej rezerwy na dany rok budżetowy. Kryteria podziału rezerwy

⁹⁴ Na podstawie art. 46b ust. 1 i 3 ustawy Prawo oświatowe.

⁹⁵ Technika, szkoły branżowe oraz zasadnicze szkoły zawodowe.

⁹⁶ Dane pochodzą ze sprawozdań budżetowych Rb-28S sporządzanych na poziomie jst.

⁹⁷ Wydatki UE na szkolnictwo zawodowe dla szkół prowadzonych przez jst wyniosły w latach 2019-2022 odpowiednio: 197 311 tys. zł, 95 908 tys. zł, 179 901 tys. zł oraz 201 749 tys. zł.

⁹⁸ Dane pochodzą ze sprawozdań budżetowych Rb-27S sporządzanych na poziomie jst.

⁹⁹ Wydatki wykazane przez technika, szkoły branżowe i zasadnicze szkoły zawodowe w rozdziałach 80151, 80117, 80130. SIO nie dysponuje pełnymi danymi o wydatkach inwestycyjnych szkół prowadzonych przez inne podmioty niż jst. Natomiast wydatki ponoszone przez jst na dotacje dla szkół prowadzonych przez inne podmioty niż jst mają charakter wyłącznie bieżący.

części oświatowej subwencji ogólnej są corocznie opracowywane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki oraz opiniowane przez Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Po zaopiniowaniu przez Zespół, kryteria podziału rezerwy są publikowane na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji i Nauki w zakładce finansowanie edukacji - subwencja ogólna dla jst.

W ramach ww. kryteriów w latach 2019-2023 jednostki samorządu terytorialnego (w szczególności dotyczyło to powiatów) miały możliwość ubiegania się o dofinansowanie wyposażenia szkół i placówek w zakresie pomieszczeń dla szkół rozpoczynających kształcenie w nowych zawodach. Ze środków ww. rezerwy subwencji jednostki samorządu terytorialnego miały możliwość ubiegania się o dofinansowanie zakupu wyposażenia publicznych szkół i placówek prowadzonych (dotowanych) przez jednostki samorządu terytorialnego, w zakresie pomieszczeń do nauki w nowo wybudowanych budynkach, nowych pomieszczeń do nauki pozyskanych w wyniku adaptacji.

Środki przeznaczone z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na szkolnictwo zawodowe w latach 2019-2023 wyniosły odpowiednio: 13 900 tys. zł, 7 236 tys. zł, 23 504 tys. zł oraz 42 437 tys. zł. W roku 2023 do 2 października przekazano środki w wysokości 1 272 tys. zł.

Dodatkowo z budżetu państwa pokrywane były inne wydatki na zadania z obszaru kształcenia zawodowego, m.in. na finansowanie egzaminów zawodowych, tworzenie elektronicznych materiałów do kształcenia zawodowego, organizację olimpiad i turniejów, przygotowanie rozwiązań w zakresie angażowania pracodawców w organizację praktycznej nauki zawodu oraz opracowanie podstaw programowych i programów nauczania. W latach 2019-2022 wydatkowano na te cele odpowiednio: 49 767 tys. zł, 35 471 tys. zł, 33 480 tys. zł, 45 993 tys. zł. W roku 2023 do 10 września 2023 r. przekazano środki w wysokości 33 734 tys. zł.

Ponadto na pokrycie kosztów przygotowania i przeprowadzenia egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie oraz egzaminów zawodowych przeznaczono środki z Funduszu Pracy¹⁰⁰. W latach 2019-2022 wysokość wykorzystanych środków wyniosła odpowiednio: 5 484 tys. zł, 15 300 tys. zł, 24 926 tys. zł oraz 36 149 tys. zł. W 2023 r. do 25 października wykorzystano 32 071 tys. zł¹⁰¹.

W latach 2019-2022 zrealizowano łącznie 93 projekty finansowane ze środków UE¹⁰² z perspektywy finansowej 2014-2020 na łączną kwotę 236 232,8 tys. zł¹⁰³. W wyniku realizacji projektów unijnych m.in. rozwijano banki zadań do egzaminu zawodowego, wypracowane rozwiązania organizacyjne w zakresie praktycznej nauki zawodu dla 131 zawodów, wypracowano przykładowe rozwiązania w zakresie współpracy szkół zawodowych z wyższymi dla 12 zawodów, we współpracy z pracodawcami opracowano programy nauczania do umiejętności dodatkowych dla 179 zawodów, przygotowano materiały do kształcenia zawodowego.

Na 17 października 2023 r. projekty ze środków z perspektywy finansowej 2021-2027 są w trakcie realizacji. Instytucja Pośrednicząca dla Działań 1.04, 1.06 oraz 1.08 Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego (FERS) w Ministerstwie Edukacji i Nauki zawarła dotychczas, w obszarze szkolnictwa zawodowego, jedną umowę o dofinansowanie w formie decyzji powierzającej realizację projektu niekonkurencyjnego pn. „Rozwijanie egzaminów zawodowych w zakresie weryfikacji kompetencji kluczowych ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji cyfrowych” Centralnej Komisji Egzaminacyjnej na kwotę 50 000 tys. zł. Ponadto zatwierdzone do realizacji w ramach FERS, w obszarze kształcenia zawodowego, zostały wnioski o dofinansowanie dwóch kolejnych projektów

¹⁰⁰ Na podstawie umowy zawartej 12 marca 2019 r. pomiędzy Ministrem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej a Ministrem Edukacji Narodowej.

¹⁰¹ Według danych zebranych z okręgowych komisji egzaminacyjnych.

¹⁰² Departament Funduszy Strukturalnych w Ministerstwie Edukacji i Nauki, realizował zadania Instytucji Pośredniczącej (IP) dla Działań 2.10, 2.11, 2.13, 2.14 i 2.15 w ramach Osi Priorytetowej II Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

¹⁰³ Wydatki zatwierdzone i rozliczone w latach 2018-2023 (do 9 października) wyniosły 171 504,7 tys. zł, w kolejnych latach odpowiednio: 37,8 tys. zł, 5 447,6 tys. zł, 12 786,0 tys. zł, 43 379,1 tys. zł, 75 938,7 tys. zł oraz 33 915,4 tys. zł.

niekonkurencyjnych, tj. projektu pn. „Przygotowanie rozwiązań wspierających proces kształcenia przyszłych i doskonalenia obecnych nauczycieli zawodu”, którego realizatorem będzie Instytut Badań Edukacyjnych o wartości 4 982,2 tys. zł oraz projektu pn. „Utworzenie i upowszechnienie portalu infozawodowe.mein.gov.pl”, którego realizatorem będzie Ośrodek Rozwoju Edukacji o wartości 7 500 tys. zł. Obecnie¹⁰⁴ trwa proces przygotowania umów o dofinansowanie dla przedmiotowych projektów. Ocenie merytorycznej podlegają wnioski o dofinansowanie trzech kolejnych projektów niekonkurencyjnych z obszaru szkolnictwa zawodowego, których łączna alokacja wynosi 60 438,2 tys. zł. Jednocześnie na etapie planowania bądź przygotowywania znajdują się fiszki czterech projektów niekonkurencyjnych oraz dwóch konkursów z obszaru szkolnictwa zawodowego łącznej wartości alokacji równej 301 000 tys. zł.

W ramach konkursu zrealizowano trzy nabory wniosków¹⁰⁵ na utworzenie BCU. W ramach ww. naborów ostatecznym odbiorcom wsparcia przekazano środki na łączną kwotę 409 563 tys. zł¹⁰⁶. Koszty utworzenia 120 BCU określono na poziomie 1,4 mld zł, a okres trwałości przedsięwzięcia przewidziano na trzy lata.

W ramach utworzenia BCU ze środków KPO w regulaminie konkursu przewidziano finansowanie działań inwestycyjnych tj.: budowę nowej infrastruktury BCU albo rozbudowę/przebudowę/remont (adaptację) istniejącej infrastruktury na potrzeby BCU. Dyrektor DSKKZ, Piotr Bartosiak oświadczył, że po zakończeniu realizacji projektów finansowanych ze środków KPO przewiduje się docelowo, finansowanie BCU w ramach części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji oraz budżetów ministrów. Finansowanie BCU w ramach subwencji oświatowej będzie od 2027 r. odbywać się dwutorowo, tj. finansowanie naliczane na ucznia objętego branżowym szkoleniem zawodowym w BCU oraz finansowanie placówki BCU. W okresie przejściowym¹⁰⁷ w przypadku samorządów planowane jest finansowanie hybrydowe, tj. finansowanie w ramach dotacji celowej¹⁰⁸ udzielanej jst na funkcjonowanie publicznych i niepublicznych BCU oraz mechanizm podziału części oświatowej subwencji ogólnej. BCU prowadzone przez ministrów będą finansowane z budżetów tych ministrów.

Dyrektor Departamentu Funduszy Strukturalnych Marek Lewiński potwierdził¹⁰⁹, że Minister nie stworzył opracowania, na potrzeby konkursu, ze wskazaniem regionów, które potrzebują wsparcia w określonej dziedzinie. Lokalizacja BCU zależy od podmiotów¹¹⁰, które przystąpiły do konkursu i złożyły wnioski. W regulaminie konkursu zawarto natomiast kryterium premiujące dotyczące lokalizacji¹¹¹.

Minister nie zaplanował szczególnych regulacji dotyczących kosztów związanych z odbywaniem stacjonarnych form kształcenia, szkoleń i egzaminowania w BCU¹¹². Dyrektor DSKKZ Piotr Bartosiak oświadczył, że zastosowane będą te same rozwiązania co w przypadku uczniów odbywających turnusy dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników lub zajęcia praktyczne w centrach kształcenia zawodowego albo przystępujących do egzaminów w takich centrach¹¹³. W perspektywie kolejnych lat oznacza to zwiększenie wydatków ponoszonych przez jst na kształcenie zawodowe.

¹⁰⁴ Odpowiedzi udzielono 17 października 2023 r.

¹⁰⁵ Tj. I nabór zakończony 15 grudnia 2022 r., II nabór zakończony 3 kwietnia 2023 r. oraz nabór w konkursie uzupełniającym zakończony 25 września 2023 r.

¹⁰⁶ Według stanu na dzień 23 października 2023 r.

¹⁰⁷ W latach 2025 i 2026.

¹⁰⁸ Ze środków pochodzących z rezerwy celowej budżetu państwa.

¹⁰⁹ Pismo znak DFS-ZKPO.633.7.2023.KK z dnia 26 października 2023 r.

¹¹⁰ Tj. organów prowadzących szkołę prowadzącą kształcenie zawodowe lub centrum kształcenia zawodowego oraz podmiotów branżowych oraz spółek skarbu państwa lub przedsiębiorstw państwowych.

¹¹¹ Tj.: „Lokalizacja BCU będzie uwzględniała strategię rozwoju regionalnego oraz regionalne inteligentne specjalizacje” za które wniosek może otrzymać dodatkowy 1 pkt przy ocenie (kryteria premiujące (17) mają przyznane punkty od 1 do 10). Zgodnie z zapisami regulaminu konkursu: „dodatkowe punkty premiujące będą uwzględniane po uzyskaniu przez wnioskodawcę minimum 60 punktów z oceny merytorycznej. Oznacza to, że wniosek o objęcie wsparciem, który nie uzyska pozytywnej oceny merytorycznej nie będzie miał doliczonych punktów za kryteria premiujące.” Za spełnienie 17 kryteriów premiujących wnioskodawca może otrzymać maksymalnie 40 punktów.

¹¹² Dojazdy, noclegi, wyżywienie.

¹¹³ Pismo znak DSKKZ-WOKZ.0911.1.2023.EM.8 z dnia 1 grudnia 2023 r.

Środki na kształcenie zawodowe znajdują się również w budżetach innych ministrów prowadzących szkoły zawodowe, jednakże Minister Edukacji i Nauki nie dysponuje informacją dotyczącą wysokości tych środków oraz ich wydatkowania. Z przedstawionych danych wynika, iż w statystycznym ujęciu szkoły zawodowe dysponują środkami w wysokościach wystarczających do realizacji ich zadań statutowych. Natomiast Minister nie przedstawił danych wskazujących, że środki będące w dyspozycji organów prowadzących są wystarczające w odniesieniu do potrzeb w zakresie poszczególnych zawodów. Wynikało to z faktu, iż MEiN nie dysponuje danymi dotyczącymi faktycznie poniesionych wydatków w poszczególnych zawodach. Szkoły zawodowe często funkcjonują w zespołach szkół (część wydatków wspólnych jest ponoszona w ramach zespołu szkół). Nauczyciele są zatrudniani w zespole szkół więc też często trudno ich wynagrodzenia przypisać do typu szkoły. Inne czynniki, które utrudniają oszacowanie kosztów kształcenia w zawodach to m.in.: kształcenie w tzw. oddziałach wielozawodowych, realizacja kształcenia praktycznego u pracodawców, realizacja kształcenia teoretycznego zawodowego na turnusach dokształcających lub centrach kształcenia zawodowego, koszty wyposażenia pracowni do nauki zawodów (wydatki wieloletnie i niektóre pracownie służą do nauki kilku zawodów).

(akta kontroli str. 2412-2570, 3249-3274, 4117-4125)

14. W wystąpieniu pokontrolnym NIK skierowanym do Ministra Edukacji Narodowej po kontroli – System szkolnictwa zawodowego P/15/029 (tekst ujednolicony z dnia 23 marca 2016 r.) oraz w informacji o wynikach tej kontroli skierowano do Ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania dwa wnioski pokontrolne:

1) monitorowanie wdrażania nowej podstawy programowej kształcenia zawodowego w kontekście dostosowania bazy technologiczno-dydaktycznej szkół do jej wymagań oraz efektywności i skuteczności rozwiązań dualnego systemu kształcenia zawodowego;

2) podjęcie działań w celu ograniczenia różnic w kosztach usług edukacyjnych tego samego rodzaju zamawianych u poszczególnych oferentów w ramach projektów finansowanych ze środków UE.

W odniesieniu do realizacji pierwszego wniosku na podstawie danych i informacji pozyskanych w toku kontroli NIK stwierdza, że w okresie objętym kontrolą Minister monitorował wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia zawodowego (obowiązującej od 2019 r.) w szczególności poprzez ustalenie i realizację podstawowych kierunków polityki oświatowej państwa, poprzez realizację prowadzonego przez ORE projektu „Partnerstwo na rzecz kształcenia zawodowego”. Przeprowadzono proces uzależnienia finansowania poszczególnych grup zawodów od ich kosztochłonności.

W latach 2020-2021 resort edukacji przygotował i wdrożył rozwiązanie, które pozwala na bieżącą analizę skuteczności szkolnictwa zawodowego poprzez monitorowanie karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół zawodowych¹¹⁴. Według oświadczenia Piotra Bartosiaka, Dyrektora DSKKZ sformułowanie wniosków dotyczących efektywności i skuteczności rozwiązań dualnego systemu kształcenia zawodowego oraz przeprowadzenia analizy porównawczej efektywności i skuteczności modelu kształcenia dualnego z efektywnością i skutecznością dominującego modelu kształcenia tradycyjnego, będzie możliwe nie wcześniej niż w 2024 r. NIK zwraca uwagę, że pierwsi absolwenci branżowych szkół I stopnia zakończyli edukację w 2020 r., zatem nie było przeszkód, aby dokonać analizy efektywności i skuteczności kształcenia w systemie dualnym i tradycyjnym w oparciu o wyniki

¹¹⁴ Tj. rozwiązanie prawne pozwalające na prowadzenie monitoringu karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych wprowadzone ustawą z dnia 25 lutego 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 619). Pismo znak DSKKZ-WMRP.0911.1.2023.JP z dnia 27 października 2023 r. oraz pismo znak DSKKZ-WOKZ.0911.1.2023.EM.8 z dnia 1 grudnia 2023 r. Zgodnie z art. 26b ustawy Prawo oświatowe monitoring karier absolwentów ma na celu zapewnienie informacji na temat przebiegu karier absolwentów szkół ponadpodstawowych na potrzeby prowadzenia polityki oświatowej państwa na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym dostosowywania kierunków i treści kształcenia do wymogów rynku pracy oraz przygotowywania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia. Monitoring karier absolwentów jest prowadzony na podstawie danych gromadzonych w systemie SIO, Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on oraz akumulowanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne i Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

monitorowania karier absolwentów branżowych szkół I stopnia. Wobec powyższego należy stwierdzić, że przedmiotowy wniosek NIK nie został w pełni zrealizowany.

Drugi z ww. wniosków został zrealizowany poprzez opracowanie przez Ministerstwo, jako IP zestawienia standardu i cen rynkowych w zakresie najczęściej finansowanych¹¹⁵ wydatków. Przedmiotowe zestawienia, zawierające w szczególności opis towaru lub usługi, standard¹¹⁶ oraz maksymalną cenę rynkową zostały opracowane odrębnie dla każdego konkursu i wprowadzone jako załącznik do regulaminów konkursów oraz wezwań do złożenia wniosków w naborach pozakonkursowych.

(akta kontroli str. 3249-3296)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości:

1. Minister nierzetelnie przygotował założenia konkursu pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania 120 branżowych centrów umiejętności (BCU), realizujących koncepcję centrów doskonałości zawodowej (CoVEs)”, ponieważ zaniechał rozpoznania wpływu powstania BCU na funkcjonowanie szkolnictwa zawodowego w regionach i ryzyka związanego z ich działalnością.

Minister nie przygotował analiz dotyczących lokalizacji sieci 120 ogólnokrajowych BCU w kontekście potrzeb regionalnych w zakresie wsparcia dla różnych branż zawodowych. Spowodowało to uzależnienie lokalizacji centrów w głównej mierze od decyzji podmiotów, które złożą wnioski w konkursie organizowanym przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji.

Dyrektor Departamentu Funduszy Strukturalnych Marek Lewiński potwierdził, że Minister nie stworzył opracowania, na potrzeby konkursu, ze wskazaniem regionów, które potrzebują wsparcia w określonej dziedzinie. Wyjaśnił, że lokalizacja BCU w głównej mierze zależy od podmiotów, które złożyły wnioski w konkursie organizowanym przez FRSE. Podkreślił natomiast, że w regulaminie konkursu zawarto kryterium premiujące odnoszące się do lokalizacji BCU, tj. przy ocenie wniosków uwzględniane są strategie rozwoju regionalnego oraz regionalne inteligentne specjalizacje.

NIK zauważa, że ustalenie niskiej wagi dla kryterium „Lokalizacja BCU będzie uwzględniała strategie rozwoju regionalnego oraz regionalne inteligentne specjalizacje” przy ocenie wniosków, dopuszcza powstawanie BCU niezależnie od potrzeb regionu. NIK szczególnie podkreśla, że lokalizacja BCU będzie znacząco wpływała na kształt szkolnictwa zawodowego w regionach, a rolą Ministra jest koordynowanie i realizowanie polityki oświatowej państwa. Z tego względu Minister powinien wykorzystać posiadane narzędzia¹¹⁷, aby móc ją świadomie kształtować.

Zdaniem NIK przygotowując założenia do KPO w zakresie utworzenia 120 BCU, po jednym BCU o zasięgu ogólnokrajowym dla danej branży, Minister powinien opracować analizy i przygotować wstępne założenia odnośnie ich lokalizacji, szczególnie mając na uwadze znaczne środki¹¹⁸, jakie są przeznaczone na to przedsięwzięcie.

Ponadto NIK zwraca uwagę na wysokie koszty utworzenia BCU, które zaplanowano na poziomie 1,4 mld zł¹¹⁹ oraz krótką trwałość przedsięwzięcia. Należy także podkreślić, że koszty funkcjonowania BCU po zakończeniu KPO obciążą budżet państwa. Ponadto istnieje ryzyko powielania przez BCU zadań statutowych innych jednostek funkcjonujących w systemie oświaty. Wątpliwości NIK budzi także zasadność

¹¹⁵ W ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020.

¹¹⁶ Np. wymagane wykształcenie oraz doświadczenie osoby, z którą zawierana jest umowa.

¹¹⁷ M.in. opracowywane corocznie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy.

¹¹⁸ Kwota przeznaczona na dofinansowanie przedsięwzięć w konkursie wynosi 1,4 mld zł, w podziale na 120 dziedzin, z których każda może otrzymać środki na utworzenie BCU w wysokości od 9 mln zł do 16 mln zł.

¹¹⁹ Dla porównania: w latach 2019-2022 łączna kwota na wydatki inwestycyjne szkół zawodowych prowadzonych przez jst wyniosła 823 635 tys. zł.

finansowania budowy nowej infrastruktury dla BCU, wobec już istniejącej, wymagającej dofinansowania, infrastruktury szkół zawodowych. Minister zaplanował sposób finansowania BCU po zakończeniu ich finansowania z KPO, jednak nie podjął działań w zakresie regulacji kwestii kosztów związanych z odbywaniem stacjonarnych form kształcenia, szkoleń i egzaminowania w BCU, które będą ponosić uczniowie i nauczyciele szkół zawodowych. Pojawia się zatem ryzyko ograniczonej dostępności BCU dla osób z odległych miejscowości, które mają mniejsze zasoby finansowe. W sytuacji braku rozwiązań finansowych wyrównujących szanse szkół na terenie całego kraju, rozkład BCU według branż może także wpłynąć na decyzje dotyczące wyboru kierunków kształcenia, niezależnie od prognoz zapotrzebowania na krajowym i wojewódzkim rynku pracy.

(akta kontroli str. 3267-3268, 4122-4123; 4307-4334, 4335-4471)

2. Minister nie przeprowadził ewaluacji kształcenia w branżowych szkołach I stopnia pozwalającej na ocenę efektów kształcenia w tych szkołach, pomimo że pierwsi absolwenci tych szkół ukończyli kształcenie w 2020 r. Zdaniem NIK Minister po pięciu latach kształcenia w branżowych szkołach I stopnia powinien dysponować taką ewaluacją. Ponadto standard nr 6 – *Określanie celów i zadań, monitorowanie i ocena ich realizacji* – kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych zawiera zalecenie przeprowadzenia oceny realizacji celów i zadań z uwzględnieniem m.in. kryterium efektywności i skuteczności¹²⁰. Minister nie przeprowadził również audytu kształcenia zawodowego zaplanowanego na 2020 r.

Dyrektor DSKKZ, Piotr Bartosiak oświadczył, że w latach 2020-2021 resort edukacji przygotował i wdrożył rozwiązanie, które pozwala na bieżącą analizę skuteczności szkolnictwa zawodowego. Wskazał, że wdrażanie reformy systemu edukacji w obszarze kształcenia zawodowego zostało zaplanowane na lata 2019-2024. Pierwsi absolwenci 5-letnich techników, w których kształcą się największy odsetek uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe (61,8%), ukończą naukę w roku szkolnym 2023/2024. W związku z powyższym kompleksowa ocena efektów reformy będzie możliwa nie wcześniej niż w 2024 r. Ponadto w 2024 r. zostanie opublikowany raport dotyczący przebiegu karier absolwentów branżowych szkół I stopnia, którzy rozpoczęli kształcenie od roku szkolnego 2019/2020, a w 2025 r. będzie przeprowadzony monitoring pozwalający na zbadanie karier absolwentów nowego 5-letniego technikum.

NIK zauważa, że w latach 2022-2023, w ramach realizacji projektu „Monitorowanie losów absolwentów szkół zawodowych – edycja II (2019-2023)” powstały raporty dotyczące monitoringu losów absolwentów *Raport analityczny. Wyniki monitoringu karier absolwentów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Absolwenci z lat 2019 i 2020* oraz *Raport analityczny. Wyniki monitoringu karier absolwentów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Absolwenci z lat 2020 i 2021*. Celem ww. raportów było przedstawienie informacji dotyczących sytuacji edukacyjnej i zawodowej absolwentów szkół zawodowych, w podziale na typ szkoły, płeć oraz zawodów. W raportach zawarto analizę danych dotyczących m.in. poziomu uzyskiwania dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, świadectw czeladniczych i świadectw potwierdzających kwalifikację w zawodzie oraz kontynuowania nauki przez absolwentów branżowych szkół I stopnia¹²¹, a także stopnia bezrobocia (w tym m.in. w podziale na zawody o największej liczbie absolwentów w badanych latach oraz na absolwentów będących lub nie będących pracownikami młodocianymi w trakcie kształcenia w branżowej szkole I stopnia). Niezależnie od zakładanej oceny efektów reformy kształcenia zawodowego, która ma być przeprowadzona w odniesieniu do wszystkich typów szkół dopiero po 2024 r., wyniki dostępnych raportów IBE powinny zostać już wykorzystane przez Ministra do przeprowadzenia ewaluacji kształcenia w branżowych szkołach I stopnia.

¹²⁰ Komunikat Nr 33 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych. Standard kontroli zarządczej nr 6 „Określanie celów i zadań, monitorowanie i ocena ich realizacji”.

¹²¹ W liceach ogólnokształcących dla dorosłych, branżowych szkołach II stopnia, na kwalifikacyjnych kursach zawodowych i kursach umiejętności zawodowych.

Ponadto NIK podkreśla, że nie w pełni zrealizowano wniosek sformułowany po kontroli *System szkolnictwa zawodowego (P/15/029)* w zakresie dotyczącym monitorowania efektywności i skuteczności rozwiązań dualnego systemu kształcenia zawodowego, w szczególności w związku ze zmianami w szkolnictwie zawodowym, wprowadzającymi do systemu edukacji branżowe szkoły I i II stopnia. Mając na uwadze, że pierwsi absolwenci branżowych szkół I stopnia zakończyli edukację w 2020 r., zatem nie było przeszkód, aby dokonać analizy efektywności i skuteczności kształcenia w systemie dualnym i tradycyjnym m.in. w oparciu o wyniki monitorowania karier absolwentów branżowych szkół I stopnia.

(akta kontroli str. 792-795, 3272-3273, 3297-3298)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2019-2023 Minister podjął właściwe działania w celu zapewnienia odpowiednich warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe. Minister nie przeprowadził jednak ewaluacji kształcenia w branżowych szkołach I stopnia pozwalającej na ocenę efektów kształcenia w tych szkołach, pomimo że ich pierwsi absolwenci ukończyli kształcenie w 2020 r. Zdaniem NIK Minister po pięciu latach kształcenia w branżowych szkołach I stopnia powinien dysponować taką ewaluacją. Ponadto standard nr 6 – *Określanie celów i zadań, monitorowanie i ocena ich realizacji* – kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych zawiera zalecenie przeprowadzenia oceny realizacji celów i zadań z uwzględnieniem m.in. kryterium efektywności i skuteczności. Jednocześnie NIK negatywnie ocenia przygotowanie założeń utworzenia ogólnokrajowych branżowych centrów umiejętności, mających umożliwić uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych.

Minister przygotował wdrożenie reformy szkolnictwa zawodowego, szacując koszty wprowadzanych zmian oraz potrzeby kadrowe. Opracował nowelizację ustaw oraz wydał akty wykonawcze współpracując z pracodawcami i organizacjami społecznymi oraz ekspertami. Podejmował także działania na rzecz wspierania doskonalenia zawodowego nauczycieli zawodów oraz wspierał działalność eksperymentalną i innowacyjną w obszarze szkolnictwa zawodowego. W Ministerstwie opracowano miernik oczekiwanego poziomu zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie/egzaminów zawodowych i monitorowano jego poziom. W latach 2019-2022 miernik przyjęty do zmierzenia osiągnięć uczniów szkół kształcących w zawodach dotyczący zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie lub egzaminu zawodowego¹²² był corocznie osiągany¹²³.

Minister założył, że ocenę skuteczności zmian w szkolnictwie zawodowym oprze na dwóch miernikach: zwiększenie efektywności egzaminów zawodowych (liczba absolwentów, którzy uzyskują kwalifikacje zawodowe) oraz zbadanie sytuacji zawodowej na rynku pracy absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe. NIK wskazuje, że w okresie objętym kontrolą Minister w zakresie zwiększenia efektywności egzaminów zawodowych monitorował miernik przyjęty do zmierzenia osiągnięć uczniów szkół kształcących w zawodach, natomiast w odniesieniu do drugiego, nieokreślonego ilościowo miernika realizowano projekt „Monitorowanie losów absolwentów szkół zawodowych – edycja II (2019-2023)”. W wyniku realizacji ww. projektu, w latach 2022-2023 powstały raporty Instytutu Badań Edukacyjnych zawierające informacje dotyczące losów absolwentów w zakresie ich sytuacji edukacyjnej i zawodowej. Raporty zawierały statystyki dotyczące sytuacji edukacyjnej i zawodowej absolwentów w podziale na typ szkoły, płeć oraz zawód. Minister nie wykorzystał danych z ww. raportów do oceny efektów kształcenia w branżowych szkołach I stopnia. Minister wskazał, że kompleksowa ocena efektów reformy kształcenia zawodowego będzie możliwa nie wcześniej niż w 2024 r.¹²⁴.

¹²² Miernik: „Odsetek osób, które zdały egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie lub egzamin zawodowy w stosunku do liczby osób przystępujących do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie lub egzaminu zawodowego”. W kontrolowanym okresie wartość miernika określano na poziomie 72%.

¹²³ W 2019 r. egzamin zdało 77,3%, w 2020 r. - 75,1%, w 2021 r. - 75,9%, w 2022 r. - 78,1% przystępujących osób.

¹²⁴ W 2024 r. ukończą szkoły pierwsi absolwenci 5-letniego technikum, którzy stanowią największy odsetek uczniów szkół zawodowych (62%).

Subwencja oświatowa w latach 2019-2022 wzrosła o 41,3%, tj. 2 486 082 tys. zł¹²⁵ i pokrywała odpowiednio: 90,98%, 99,63%, 96,35% oraz 94,48% wydatków poniesionych przez jst na kształcenie zawodowe. NIK pozytywnie ocenia zróżnicowanie przez Ministra wag w algorytmie podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jst (dla uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe) w zależności od kosztochłonności i wymogów realizacji podstawy programowej kształcenia w poszczególnych zawodach¹²⁶. Ponadto od 2019 r. Minister publikuje prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego. Dla zawodów, na które prognozowane jest zwiększone zapotrzebowanie na krajowym i wojewódzkim rynku pracy ustalono wyższe wagi w algorytmie podziału subwencji.

Dodatkowo z budżetu państwa pokrywane były inne wydatki na zadania z obszaru kształcenia zawodowego, m.in. na finansowanie egzaminów zawodowych¹²⁷, tworzenie elektronicznych materiałów do kształcenia zawodowego, organizację olimpiad i turniejów, przygotowanie rozwiązań w zakresie angażowania pracodawców w organizację praktycznej nauki zawodu oraz opracowanie podstaw programowych i programów nauczania. W latach 2019-2022 wydatkowano na te cele 164 711 tys. zł¹²⁸.

Minister nierzetelnie przygotował założenia konkursu pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania 120 branżowych centrów umiejętności (BCU), realizujących koncepcję centrów doskonałości zawodowej (CoVEs)”, ponieważ zaniechał rozpoznania wpływu powstania BCU na funkcjonowanie szkolnictwa zawodowego w regionach i ryzyka związanego z ich działalnością. Minister nie przygotował analiz dotyczących lokalizacji sieci 120 ogólnokrajowych BCU w kontekście potrzeb regionalnych w zakresie wsparcia dla różnych branż zawodowych. Spowodowało to uzależnienie lokalizacji centrów w głównej mierze od podmiotów, które złożą wnioski w konkursie organizowanym przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji.

Ponadto NIK podkreśla, że nie w pełni zrealizowano wniosek sformułowany po kontroli System szkolnictwa zawodowego (P/15/029) w zakresie dotyczącym monitorowania efektywności i skuteczności rozwiązań dualnego systemu kształcenia zawodowego, w szczególności w związku ze zmianami w szkolnictwie zawodowym, wprowadzającymi do systemu edukacji branżowe szkoły I i II stopnia.

OBSZAR

2. Nadzór Ministra nad wykonywaniem nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty nad szkołami prowadzącymi kształcenie zawodowe.

Opis stanu faktycznego

W podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa ustalanych przez Ministra¹²⁹ w latach szkolnych objętych kontrolą uwzględniono zagadnienia dotyczące kształcenia zawodowego:

- 1) W podstawowych kierunkach polityki oświatowej państwa na rok szkolny 2019/2020 uwzględniono „Tworzenie oferty programowej w kształceniu zawodowym. Wdrażanie nowych podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego”, a w ramach nadzoru sprawowanego przez kuratora oświaty przyjęto przeprowadzenie

¹²⁵ Subwencja oświatowa wynosiła: 6 018 819 tys. zł w 2019 r., 7 700 512 tys. zł w 2020 r., 8 019 764 tys. zł w 2021 r. oraz 8 504 901 tys. zł w 2022 r. Natomiast na 2023 r. nabieżono subwencję w wysokości 10 078 445 tys. zł.

¹²⁶ Na co NIK zwracał uwagę w informacji o wynikach kontroli pt. „System szkolnictwa zawodowego” (nr P/15/029).

¹²⁷ Na pokrycie kosztów przygotowania i przeprowadzenia egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie oraz egzaminów zawodowych przeznaczono także środki z Funduszu Pracy. W latach 2019-2022 wysokość wykorzystanych środków wyniosła odpowiednio: 5 484 tys. zł, 15 300 tys. zł, 24 926 tys. zł oraz 36 149 tys. zł. W 2023 r. wykorzystano 32 071 tys. zł.

¹²⁸ Tj.: 49 767 tys. zł w 2019 r., 35 471 tys. zł w 2020 r., 33 480 tys. zł w 2021 r., 45 993 tys. zł w 2022 r. W 2023 r. przekazano środki w wysokości 33 734 tys. zł (do 10 września 2023 r.).

¹²⁹ Ustalonych na podstawie art. 60 ust. 3 pkt 1 ustawy Prawo oświatowe.

w publicznych i niepublicznych szkołach prowadzących kształcenie zawodowe (branżowa szkoła I stopnia, technikum, szkoła policealna) przeprowadzenie kontroli w zakresie zgodności oferty kształcenia zawodowego z nową klasyfikacją zawodów szkolnictwa branżowego oraz monitorowanie wdrażanie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego w zakresie warunków realizacji kształcenia w zawodzie w publicznych i niepublicznych szkołach policealnych. Kontrole planowe o wskazanej wyżej tematyce zostały przeprowadzone przez kuratorów oświaty na podstawie arkuszy kontroli opracowanych przez Ministerstwo.

- 2) W roku szkolnym 2020/2021 w podstawowych kierunkach polityki oświatowej państwa uwzględniono „Wdrażanie zmian w kształceniu zawodowym, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia osób dorosłych”, natomiast w zakresie nadzoru kuratorów oświaty przyjęto do realizacji kontrole planowe dotyczące kształcenia zawodowego osób dorosłych, tj.: w niepublicznych szkołach policealnych prowadzących kształcenie w zawodach z branży opieki zdrowotnej: „Zgodność z przepisami prawa organizacji kształcenia zawodowego w branży opieki zdrowotnej”; w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie na kwalifikacyjnych kursach zawodowych i kursach umiejętności zawodowych: „Zgodność z przepisami prawa kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych i kursach umiejętności zawodowych”. Monitorowaniu podlegała natomiast „Organizacja kształcenia w branżowej szkole II stopnia”. W dniu 1 marca 2021 roku Minister dokonał zmiany w wytycznych dotyczących nadzoru pedagogicznego sprawowanego w roku szkolnym 2020/2021 w związku z obowiązującym stanem epidemii oraz czasową zmianą organizacji pracy szkół i placówek i zawiesił realizację ww. wynikających z planów nadzoru pedagogicznego kuratorów oświaty na rok szkolny 2020/2021.
- 3) W roku szkolnym 2021/2022 w podstawowych kierunkach polityki oświatowej państwa uwzględniono: wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności – rozwój umiejętności zawodowych w edukacji formalnej i pozaformalnej¹³⁰, w tym uczeniu się dorosłych, a w ramach nadzoru sprawowanego przez kuratorów oświaty ponownie zaplanowano kontrole z zakresu kształcenia osób dorosłych, które nie zostały przeprowadzone w poprzednim roku szkolnym ze względu na pandemię Covid-19 tj. kontrolę „Zgodność z przepisami prawa organizacji kształcenia zawodowego w branży opieki zdrowotnej” w niepublicznych szkołach policealnych prowadzących kształcenie w zawodach z branży opieki zdrowotnej oraz kontrolę „Zgodność z przepisami prawa kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych i kursach umiejętności zawodowych” w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie na kwalifikacyjnych kursach zawodowych i kursach umiejętności zawodowych. Kontrole zostały przeprowadzone przez kuratorów oświaty z wykorzystaniem arkuszy kontroli opracowanych przez Ministerstwo.
- 4) W roku szkolnym 2022/2023 w podstawowych kierunkach polityki oświatowej państwa uwzględniono: Doskonalenie systemu kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami – wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030¹³¹, a w zakresie nadzoru sprawowanego przez kuratorów oświaty w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe i w centrach kształcenia zawodowego zaplanowano kontrolę zgodności z przepisami prawa organizacji i realizacji turnusów dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników. Kontrola została przeprowadzona przez kuratorów oświaty na podstawie arkuszy kontroli opracowanych przez Ministerstwo.
- 5) W roku szkolnym 2023/2024 w podstawowych kierunkach polityki oświatowej państwa uwzględniono „Rozwój kształcenia zawodowego i uczenia się w miejscu pracy w partnerstwie z przedstawicielami branż”, jednakże na bieżący rok szkolny nie zaplanowano kontroli planowych dotyczących kształcenia zawodowego.

W związku z powyższym, Dyrektor DSKKZ, Piotr Bartosiak wyjaśnił, iż wyniki nadzoru prowadzonego przez kuratorów oświaty w latach szkolnych 2019/2020- 2022/2023 potwierdziły zgodność funkcjonowania szkół prowadzących kształcenie zawodowe

¹³⁰ Strategię opisano szerzej w pkt. 7 obszaru pierwszego.

¹³¹ Strategię opisano szerzej w pkt. 7 obszaru pierwszego.

z przepisami prawa obowiązującymi w kontrolowanym obszarze¹³². Ponadto w roku szkolnym 2022/2023 do MEiN nie wpływały takie informacje, skargi lub interwencje, na podstawie których można byłoby uznać, że na szerszą skalę szkoły lub placówki prowadzą kształcenie zawodowe niezgodnie z przepisami prawa. Natomiast w roku szkolnym 2023/2024 Minister za jedno z najistotniejszych zagadnień uznał „Rozwój kształcenia zawodowego i uczenia się w miejscu pracy w partnerstwie z przedstawicielami branż”. Przyjęty kierunek realizacji polityki oświatowej państwa związany był w szczególności z wprowadzeniem do systemu oświaty od września 2023 r. nowej placówki, tj. BCU. Biorąc pod uwagę, że BCU będą powstawały sukcesywnie od roku szkolnego 2023/2024, pierwszą kontrolę w tym zakresie planuje się przeprowadzić w roku szkolnym 2024/2025.

(akta kontroli str. 2683-2711, 2784-2787)

W zakresie wspomagania w latach 2019-2021 Minister organizował szkolenia, narady i konferencje dla kuratorów oświaty oraz dla koordynatorów ds. kształcenia zawodowego powołanych w kuratoriach oświaty i członków Rady Dyrektorów Szkół. W latach 2019-2020 odbyło się łącznie siedem spotkań (w tym jedno w formie online), podczas których dominowały zagadnienia związane ze zmianami w szkolnictwie zawodowym. W 2021 r. odbyło się sześć wideokonferencji, przy czym dominowała tematyka organizacji zajęć z zakresu praktycznej nauki zawodu (zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe) oraz organizacji pracy szkół zawodowych w czasie pandemii. W marcu 2022 r. zorganizowane zostało IX posiedzenie Rady Dyrektorów Szkół Zawodowych oraz koordynatorów do spraw kształcenia zawodowego, którzy są powoływani przez kuratorów oświaty. Podczas posiedzenia, które odbyło się on-line, zostały m.in. wypracowane rekomendacje w zakresie: zwiększenia w branżowych szkołach I stopnia wymiaru dodatkowych dni wolnych od zajęć dydaktycznych z sześciu do 10 dni oraz zwolnienia z obowiązku odbywania szkoleń branżowych u pracodawców nauczycieli, którzy uczą wyłącznie języka obcego zawodowego. Dyrektor DSKKZ, Piotr Bartosiak oświadczył, iż w związku z wejściem w życie ustawy wprowadzającej do systemu oświaty branżowe centra umiejętności, jeszcze w 2023 r. planowane jest spotkanie dla koordynatorów ds. kształcenia zawodowego¹³³.

W okresie objętym kontrolą Minister wydawał na piśmie kuratorom oświaty wiążące ich wytyczne i polecenia¹³⁴ dotyczące spraw związanych ze szkolnictwem zawodowym, a także żądał od kuratorów oświaty informacji, dokumentów i sprawozdań okresowych dotyczących kształcenia zawodowego. Wytyczne i polecenia dotyczyły m.in. sposobu sprawowania nadzoru podczas czasowego ograniczenia jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 oraz założeń do opracowania planu nadzoru pedagogicznego w danym roku szkolnym. Sprawozdania ze sprawowanego nadzoru w danym roku szkolnym kuratorzy oświaty przedstawiali do dnia 15 października w kolejnym roku szkolnym. W sprawozdaniach kuratorów oświaty zawarte były wyniki i wnioski ze sprawowanego nadzoru, w tym informacje zbiorcze z przeprowadzonych kontroli planowych i monitorowania m.in. dotyczące szkolnictwa zawodowego.

Ponadto:

- 1) 31 grudnia 2019 r. Dyrektor DSKKZ zwrócił się do kuratorów oświaty z prośbą o przekazanie informacji na temat planowanych przez kuratorów oświaty na 2020 r. działań na rzecz promocji szkolnictwa branżowego i upowszechniania zmian w kształceniu zawodowym wraz z harmonogramem tych działań. Na podstawie przekazanych informacji została przygotowana informacja zbiorcza dotycząca planowanych przez kuratorów oświaty działań na rzecz promocji szkolnictwa branżowego i upowszechniania zmian w kształceniu zawodowym.
- 2) 29 września 2022 r. poproszono kuratorów oświaty o udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania:

¹³² Pismo znak DSKKZ-WOKZ.0911.1.2023.UB.4 z dnia 7 listopada 2023 r.

¹³³ Pismo znak DSKKZ-WOKZ.0911.1.2023.UB.4 z dnia 7 listopada 2023 r.

¹³⁴ W latach szkolnych 2019/2020–2022/2023 trzykrotnie przekazano wytyczne, czterokrotnie założenia do opracowania planu nadzoru pedagogicznego oraz wydano jedno polecenie.

- Ile osób ubiegało się w roku szkolnym 2022/23 o przyjęcie do poszczególnych branżowych szkół II stopnia w województwie? Prośba o podanie zawodów oraz liczby kandydatów, z wyszczególnieniem liczby kandydatów będących absolwentami szkół podstawowych i kandydatów będących absolwentami gimnazjum.
- Ilu kandydatom odmówiono kształcenia z uwagi na niezbranie minimum 20 osób oraz brak zgody organu prowadzącego na utworzenie kwalifikacyjnego kursu zawodowego dla mniejszej liczby osób?

Na podstawie przekazanych informacji przygotowano uzupełnienie odpowiedzi na interpelację Posła Krzysztofa Piątkowskiego w sprawie możliwości kontynuowania nauki w wybranym kierunku przez absolwentów branżowych szkół I stopnia w poszczególnych województwach¹³⁵.

(akta kontroli str. 2712-2775, 2784-2787)

W ramach realizacji polityki oświatowej państwa w obszarze szkolnictwa zawodowego kuratorzy oświaty przeprowadzili:

1) kontrole planowe:

- kontrola w zakresie zgodności oferty kształcenia zawodowego z nową klasyfikacją zawodów szkolnictwa branżowego; październik 2019 r. – marzec 2020 r. Kontrolą objęto wszystkie zawody, w których kształcenie rozpoczęto od klasy pierwszej (w przypadku szkoły policealnej – od semestru pierwszego) w roku szkolnym 2019/2020. Kontrole przeprowadzono w 1074 szkołach publicznych wszystkich typów, co stanowi 18% szkół publicznych oraz w 886 szkołach niepublicznych wszystkich typów, co stanowi 52% szkół niepublicznych;
- kontrola w zakresie zgodności z przepisami prawa kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych i kursach umiejętności zawodowych; zaplanowana na rok szkolny 2020/2021, ale ze względu na pandemię COVID-19 przeprowadzona została w roku szkolnym 2021/2022 Kontrolą objęto 472 publiczne i niepubliczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, placówki kształcenia ustawicznego i centra kształcenia zawodowego, prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe lub kursy umiejętności zawodowych w roku szkolnym 2021/2022;
- kontrola w zakresie zgodności z przepisami prawa organizacji kształcenia zawodowego w zawodach z branży opieki zdrowotnej (październik 2021r. – marzec 2022 r.) Kontrolą objęto 556 niepublicznych szkół policealnych.

2) monitorowanie w zakresie:

- wdrażania podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego w zakresie warunków realizacji kształcenia w zawodzie (luty 2020 r. – czerwiec 2020 r.) Monitorowaniem objęto 600 szkół policealnych, w oddziałach semestru pierwszego lub drugiego, w których szkoła rozpoczęła kształcenie w zawodach szkolnictwa branżowego od 1 września 2019 r., w tym w 192 publicznych szkołach policealnych oraz w 408 niepublicznych szkołach policealnych;

¹³⁵ Zgodnie z art. 36 ust. 12 ustawy Prawo oświatowe, uczeń, który ukończył szkołę ponadpodstawową przed ukończeniem 18. roku życia, obowiązek nauki może spełniać na kwalifikacyjnym kursie zawodowym (np. w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie nauczonym na poziomie technika). Cytowany przepis wszedł w życie 1 września 2017 r. Ponadto, od 17 marca 2020 r. osoba, która ukończyła branżową szkołę I stopnia oraz najpóźniej w dniu rozpoczęcia zajęć dydaktyczno-wychowawczych ukończyła 16 lat może być przyjęta do publicznego lub niepublicznego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych. Absolwent liceum ogólnokształcącego, który potwierdzi wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w danym zawodzie nauczonym na poziomie technika, będzie mógł uzyskać dyplom zawodowy

- organizacji kształcenia w branżowej szkole II stopnia (październik 2020 r. – maj 2021 r.)¹³⁶. Monitorowaniem objęto 76 szkół, w tym 60 szkół publicznych i 16 niepublicznych, które rozpoczęły kształcenie od 1 września 2020 r.

Łącznie w okresie objętym kontrolą przeprowadzono kontrole planowe w zakresie kształcenia zawodowego w 2 988 szkołach, a monitorowaniem objęto 676 szkół. Wyniki kontroli planowych oraz monitorowania¹³⁷ nie wskazywały na występowanie poważniejszych nieprawidłowości związanych z organizacją kształcenia zawodowego lub realizacją podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Ponadto z informacji uzyskanych od 16 kuratorów oświaty, na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, wynika, że w ramach sprawowanego przez kuratorów nadzoru pedagogicznego, w latach szkolnych 2019/2020-2023/24 (do 30 września) były prowadzone kontrole doraźne w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe.

W ww. okresie kuratorzy przeprowadzili łącznie 3 398 takich kontroli, co stanowiło 40,2% wszystkich kontroli przeprowadzonych w szkołach ponadpodstawowych. W wyniku przeprowadzonych kontroli dyrektorom szkół wydano łącznie 5096 zaleceń. Zalecenia dotyczyły m.in. realizacji podstawy programowej, kwalifikacji nauczycieli, przeprowadzania egzaminów, prowadzenia szkolnej dokumentacji oraz przestrzegania postanowień statutu szkoły.

W zakresie wspomagania organizacji kształcenia zawodowego wszyscy kuratorzy oświaty organizowali narady, konferencje, wideokonferencje, webinary i szkolenia skierowane do dyrektorów, nauczycieli oraz przedstawicieli jst. W okresie lat szkolnych 2019/2020-2023/2024 (do 15 października) zostało zorganizowanych łącznie 556 różnych form wspomagania¹³⁸. W zależności od formy wspomagania, w spotkaniach uczestniczyło od kilkudziesięciu do kilkuset osób. Na organizację różnych form wspomagania w okresie objętym kontrolą, we wszystkich kuratoriach oświaty poniesiono wydatki w łącznej kwocie 77 tys. zł.

Ponadto kuratorzy oświaty na stronach internetowych publikowali szereg informacji dotyczących szkolnictwa zawodowego, m.in. komunikaty oraz materiały rekomendowane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki oraz inne ministerstwa, wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczące organizacji pracy w okresie pandemii Covid-19, a także informacje bieżące (np. dotyczące zmian w organizacji kształcenia zawodowego).

(akta kontroli str. 2776-2783, 2788-3248, płyta CD1)

W okresie objętym kontrolą Minister na stronie internetowej MEiN, zapewnił publikację zbiorczych informacji o wynikach nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty w poprzednim roku szkolnym a także przeprowadzał kontrole sprawności i efektywności nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty.

W latach 2019-2023 (do 30 września 2023 r.) Ministerstwo Edukacji i Nauki (wcześniej Ministerstwo Edukacji Narodowej) przeprowadziło 13 takich kontroli:

- w latach 2019–2022 tematem kontroli była „Realizacja przez kuratora oświaty nadzoru pedagogicznego w zakresie przestrzegania zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w szkołach oraz zadań związanych z awansem zawodowym nauczycieli”;
- w roku 2023 tematem kontroli była „Realizacja przez kuratora oświaty nadzoru pedagogicznego w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę lub placówkę oraz zadań związanych z awansem

¹³⁶ Od 4 września 2021 r. wprowadzono zmianę dotyczącą form nadzoru pedagogicznego – zrezygnowano z ewaluacji oraz monitorowania pozostawiając kontrolę i wspomaganie. Jednocześnie rozszerzono zakres kontroli realizowanych przez kuratorów oświaty w szkołach.

¹³⁷ Przedstawione w rocznych sprawozdaniach kuratorów oświaty oraz w zbiorczych informacjach publikowanych przez MEiN.

¹³⁸ W związku ze zróżnicowaną organizacją pracy w kuratoriach, spotkania (konferencje) które były organizowane w rejonach wizytacyjnych ale były tożsame w zakresie merytorycznym zostały potraktowane jako jedno spotkanie.

zawodowym nauczycieli”.

W przypadku 12 z 13 przeprowadzonych kontroli w kuratoriach oświaty, kontrolą została objęta również dokumentacja kontroli przeprowadzonych przez kuratora oświaty w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe.

(akta kontroli str. 2712-2722, 2776-2783, płyta CD1)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Minister, zgodnie z art. 60 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo oświatowe, sprawował nadzór nad nadzorem pedagogicznym pełnionym przez kuratorów oświaty w ramach którego: ustalał kierunki realizacji polityki oświatowej państwa, uwzględniając kwestie dotyczące kształcenia zawodowego, wydawał na piśmie kuratorom oświaty wiążące ich wytyczne i polecenia dotyczące spraw związanych ze szkolnictwem zawodowym, a także żądał od kuratorów oświaty informacji, dokumentów i sprawozdań okresowych dotyczących kształcenia zawodowego. Ponadto w latach 2019-2021 Minister zorganizował łącznie 14 wydarzeń (spotkań, wideokonferencji i posiedzeń) dla kuratorów oświaty oraz dla koordynatorów ds. kształcenia zawodowego powołanych w kuratoriach oświaty i członków Rady Dyrektorów Szkół.

W okresie objętym kontrolą Minister w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa określił zadania dotyczące kształcenia zawodowego¹³⁹ obejmujące zadania kontrolne z zakresu nadzoru pedagogicznego dla kuratorów oświaty oraz monitorowanie wdrażania nowych podstaw programowych i organizacji kształcenia w branżowej szkole II stopnia. Kontrole planowe w zakresie kształcenia zawodowego przeprowadzono łącznie w 2 988 szkołach, a monitorowaniem objęto 676 szkół¹⁴⁰. Ponadto z informacji uzyskanych od 16 kuratorów oświaty, wynika, że w ramach sprawowanego przez kuratorów nadzoru pedagogicznego, w latach szkolnych 2019/2020-2023/2024 (do 30 września) kuratorzy oświaty przeprowadzili łącznie 3 398 kontroli doraźnych w szkołach zawodowych. W ich wyniku dyrektorom szkół wydano łącznie 5 096 zaleceń. Zalecenia dotyczyły m.in. realizacji podstawy programowej, kwalifikacji nauczycieli, przeprowadzania egzaminów, prowadzenia szkolnej dokumentacji oraz przestrzegania postanowień statutu szkoły.

IV. Wnioski

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Przeprowadzenie analizy wpływu na funkcjonowanie szkolnictwa zawodowego powstania branżowych centrów umiejętności.
2. Przeprowadzenie ewaluacji jakości i skuteczności kształcenia w branżowych szkołach I i II stopnia oraz technikach, ze szczególnym uwzględnieniem form kształcenia dualnego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń,

¹³⁹ Kwestie monitorowania wdrożenia reformy (wykorzystania wyników realizacji działań) zostały opisane w obszarze pierwszym.

¹⁴⁰ Kontrole przeprowadzone wg arkuszy przygotowanych przez Ministerstwo. Od września 2021 r. monitorowanie przestało być formą nadzoru pedagogicznego.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 15 stycznia 2024 r.

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli
Marian Banaś

-----
podpis